№. 112. ЧЕТВЕРГЪ 3 Октября. 3 Pazdziernika. CZWARTEK №. 112.

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ KURYER WILEŃSKI

ВЫХОДИТЪ по Вторникамъ, Четвергамъ и Субботамъ.

Przedpłata: Roczna: W Wilnie. rs 10; Z przesyłką — 12. Półroczna: W Wilnie. — 5; Z przesyłką. — 6.

Kwartalna: W Wilnie . — 3; Z przesyłką. — 3 k. 50. Miesięczna . — 1. Za wiersz ze 40 liter ogłoszenia płaci się k. sr. 17.

WYCHODZI we Wtorki, Czwartki i Soboty.

Rok 1863.

СОДЕРЖАНІЕ.

Часть Оффиціальная

ВСЕПОДДАННѢЙШЕЕ ПИСЬМО

дворянства Минской губерніи, представленное г. главному начальнику края, 25 мин. сентября.

Всеавгустѣйшій МОНАРХЪ,

На послѣднемъ съѣздѣ въ г. Минскѣ дворянъ для выборовъ въ ноябрѣ минувшаго года, многіе изъ нашей среды, увлеченные возникшими въ Царствѣ Польскомъ смутами и подъ вліяніемъ превратныхъ идей, распространенныхъ на западѣ врагами и завистниками могущества Россійской имперіи,— возмечтали о возможности отчужденія отъ имперіи западныхъ нашихъ губерній и присоединеніи ихъ къ Царству Польскому, нѣкогда надъ ними господствовавшему. Въ числѣ этихъ дворянъ было-и не мало такихъ, которые въ глубинѣ души нераздѣляли вовсе сихъ безразсудныхъ и несбыточныхъ мечтаній, но увлеклись общимъ порывомъ и безсознательно послѣдовали за другими. Вина большей части заключалась въ слабости и легкомысліи. Но это дерзновенное заявленіе навлекло на насъ справедливый гнѣвъ Твой, ВЕЛИКІЙ МОНАРХЪ, и отразилось въ цѣлой Россіи отголоскомъ общаго чувства негодованія. Печальныя событія, совершившіяся съ того времени, совершенно разсѣяли наши заблужденія. Мы убѣдились еще однимъ, столь горькимъ для насъ опытомъ, въ ничтожности пустыхъ надеждъ, опровергаемыхъ положительно самою исторіею и статистическими очевидными доводами. Мы всѣ теперь проникнуты глубокимъ убѣжденіемъ и сознаемъ чистосердечно, что будущія судьбы наши неразрывно и на всегда должны быть связаны съ судьбами великой и могущественной Россійской Имперіи, нашимъ общимъ, истиннымъ отечествомъ. Дозволь же намъ, Всеавгустѣйшій ГОСУДАРЬ! по Твоему неизчерпаемому благодушію, сложить къ стопамъ Твоимъ чувства чистосердечнаго, глубокаго нашего раскаянія и всеподданнѣйше просить Тебя великодушно предать забвенію все прошлое, простить наши заблужденія и снова принять насъ въ число прочихъ Твоихъ вѣрноподданныхъ наслаждающихся подъ благотворнымъ управленіемъ Твоимъ, плодами столь многочисленныхъ мудрыхъ реформъ.

Съ чувствами глубочайшей и неизмѣнной отнынѣ и на всегда преданности къ Престолу и любви къ Тебѣ Всеавгустѣйшій МОНАРХЪ! пребываемъ Твоими вѣрноподданными.

(Слѣдуютъ подписи 472 дворянъ и, сверхъ того, къ всеподданнѣйшему письму приложены списки 2272 дворянъ, давшихъ губернскому предводителю уполномочіе подписать оное.)

ГОСУДАРЬ ИМПЕРАТОРЪ, по всеподданнѣйшему докладу министра государственныхъ имуществъ, въ 31-й день іюля сего года, Высочайше повелѣть соизволилъ:

1) Упразднить, съ окончаніемъ нынѣшняго года, отдѣленіе егерей сокольскаго писарско-егерскаго училища, гродненской губерніи и прекратить содержаніе въ писарскомъ отдѣленіи онаго пансіонеровъ лѣснаго вѣдомства, съ тѣмъ, чтобы тѣхъ изъ воспитанниковъ обоихъ отдѣленій, которые еще не окончатъ, въ нынѣшнемъ году, курса, смотря по возможности, или оставить въ училищѣ пансіонерами хозяйственнаго вѣдомства, или возвратить родителямъ, въ случаѣ согласія на это послѣднихъ, или, наконецъ, лучшихъ перевести въ лисинское егерское училище.

2) Прекратить дальнѣйшее, начиная съ нынѣшняго года, комплектованіе воспитанниковъ Велико-Анадольскаго учебнаго степнаго лѣсничества, екатеринославской губерніи, съ тѣмъ, чтобы, въ замѣнъ этого заведенія и отдѣленія егерей сокольскаго училища, образовать въ Велико-Анадольскомъ лѣсничествѣ егерское училище, не выходя изъ суммы, опредѣленной нынѣ на содержаніе отдѣленія егерей и пансіонеровъ лѣснаго вѣдомства въ сокольскомъ училищѣ и на содержаніе Велико-Анадольскаго заведенія, и, въ сихъ видахъ, постепенно подготовить послѣднее изъ нихъ къ предполагаемому преобразованію, а въ это время составить проекты положенія и штата вновь открываемому егерскому училищу, которые и представить на Высочайшее соизволеніе, законодательнымъ порядкомъ.

3) Суммы, нынѣ отпускаемыя: по Высочайшему повелѣнію 27 октября 1847 года на содержаніе отдѣленія егерей и пансіонеровъ лѣснаго вѣдомства писарскаго отдѣленія сокольскаго писарско-егерскаго училища и по штату, Высочайше утвержденному 4 мая 1859 года, на Велико-Анадольское лѣсничество, вносить и на будущее время въ финансовыя смѣты министерства государственныхъ имуществъ, впредь до окончательнаго размѣщенія воспитанниковъ сокольскаго училища и утвержденія штата новому егерскому училищу, екатеринославской губерніи. (Р. Инв. N.212)

Уставъ водолѣчебнаго заведенія врачей Гипполита и Станислава Козловскихъ въ г. Вильно утвержденъ г. министромъ внутреннихъ дѣлъ 18 сентября 1863 г.

§ 1. Водолѣчебное заведеніе учреждается съ цѣлью: a) доставить возможность излѣченія болѣзней, доступныхъ гидрическому лѣченію, и b) съ цѣлью гигіеническою.

§ 2. Больные, требующіе по назначенію врача гидрическаго лѣченія, получаютъ отдѣльное и удобное во всѣхъ отношеніяхъ помѣщеніе.

§ 3. Въ водолѣчебное заведеніе принимаются больные съ разными болѣзнями, преимущественно хроническими, какъ-то: ревматизмомъ, нервными страданіями и проч.

§ 4. Заведеніе это снабжено всѣми гидрическими снарядами, соотвѣтствующими современнымъ требованіямъ науки.

§ 5. Для больныхъ назначаются по два часа утромъ и вечеромъ, для каждаго пола отдѣльно, и въ это время производится гидрическое лѣченіе. Во время его никто, кромѣ врачей и необходимой прислуги, изъ постороннихъ не допускается.

§ 6. Въ заведеніи обязанъ жить одинъ изъ врачей—учредителей и лѣченіе предписанное больнымъ должно производиться въ присутствіи врача.

§ 7. При заведеніи учреждается домъ для медицинской гимнастики, упражненіемъ которой должны руководить опытные гимнастики и гимнастки, въ присутствіи врача.

§ 8. Для гимнастическихъ упражненій назначаются особые часы, для каждаго пола отдѣльно; во время женской гимнастики, входъ въ залу мужчинамъ воспрещается; допускаются только врачи.

§ 9. Такъ какъ въ нѣкоторыхъ случаяхъ къ гидрическому лѣченію необходимо присоединить и электротерапію, то для сего въ заведеніи производится электрогалваническое лѣченіе, съ соблюденіемъ всѣхъ условій, требуемыхъ современною наукою.

§ 10. Плата за ежедневное посѣщеніе водолѣчебна-

TREŚĆ

Część Urzędowa.

NAJPODDANNIEJSZY LIST.

Szlachty gubernji Mińskiéj przedstawiony p. głównemu naczelnikowi kraju 25-go przeszłego września.

Najjaśniejszy MONARCHO!

Na ostatnim zjeździe w Mińsku szlachty na wybory w listopadzie przeszłego roku, wielu z grona naszego, pociągnięci wynikłemi w Królestwie Polskiém nieporządkami, i pod wpływem przewrótnych idei rozszerzonych na zachodzie przez wrogów i zazdrośników potęgi Cesarstwa Rossyjskiego, zamarzyło o możności oderwania od Cesarstwa zachodnich naszych gubernij i przyłączenia ich do Królestwa Polskiego, kiedyś nad onemi panującego. W liczbie tych szlachty było niemało i takich, którzy w głębi duszy niepodzielali wcale tych nierozsądnych i nieurzeczywistnionych marzeń, lecz pociągnięci zostali ogólnym prądem i bez przeświadczenia poszli za innymi. Wina większéj części zawierała się w słabości i lekkomyślności. Lecz takowy zuchwały objaw sprowadził na nas sprawiedliwy gniew Twój WIELKI MONARCHO, i wywołał po całéj Rossji odgłos ogólnego uczucia oburzenia. Smutne wypadki, które miały miejsce od tego czasu, zupełnie rozproszyły nasze błędy. My przekonani zostaliśmy jeszcze jedném, tak gorzkiem dla nas doświadczeniem o nicości próżnych nadziei, zaprzeczonych stanowczo przez samą historję i statystyczne oczywiste dowody. My wszyscy teraz przejęci jesteśmy głębokiém przekonaniem i wyznajemy z czystém sercem, iż przyszłe losy nasze nierozerwalnie i nazawsze powinny być złączone z losami wielkiego i potężnego Cesarstwa Rossyjskiego, naszą wspólną prawdziwą ojczyzną, Dozwól więc nam, NAJJAŚNIEJSZY CESARZU! wedle Twéj niewyczerpanéj wspaniałomyślności złożyć u stóp Twoich uczucia szczeréj i głębokiéj naszéj skruchy i najpoddaniéj prosimy Ciebie, wspaniałomyślnie oddać niepamięci wszystko co zaszło, przebaczyć nasze błędy i znowu nas przyjąć do liczby innych Twoich wierno-poddanych, używających pod dobroczynnym zarządem Twoim owoców tylu licznych i mądrych reform.

Z uczuciem najgłębszéj i niezmiennéj odtąd i na zawsze przychylności ku Tronowi, i miłości ku Tobie, NAJJAŚNIEJSZY MONARCHO, pozostajemy Twoimi wiernymi poddanymi.

(Następują podpisy 472 szlachty i prócz tego do najpoddanniejszego adresu załączone spisy 2,272 szlachty, którzy dali gubernjalnemu marszałkowi pełnomocnictwa do podpisania jego.)

CESARZ JEGO MOŚĆ, na Najpoddanniejsze przełożenie ministra dóbr rządowych, 31 lipca bieżącego roku Najwyżéj rozkazać raczył:

1) Zwinąć po ukończeniu roku bieżącego wydział jegrów sokólskiéj pisarsko-strzeleckiéj szkoły, w gubernj grodzieńskiéj i zaprzestać utrzymywać w pisarskim wydziale onego pensjonerów zarządu leśnego, z tém, aby tych z wychowańców obu wydziałów, którzy jeszcze nieskończą w bieżącym roku, kursu, w miarę możności, albo zostawić w szkole jako pensjonerów zarządu gospodarczego, albo powrócić rodzicom, w razie zgodzenia się na to tych ostatnich, albo nareszcie, lepszych przeprowadzić do lisińskiéj szkoły jegrów.

2) Zaprzestać dalszego, począwszy od roku bieżącego kompletowania wychowańców do Wielko-Anadolskiego naukowego leśnictwa stepowego, gubernji ekaterynosławskiéj, aby zamiast tego zakładu i wydziału jegrów sokólskiéj szkoły, odkryć w Wielko-Anadolskiém naukowém leśnictwie stepowém, gubernji ekaterynosławskiéj, szkołę jegrów nieprzekraczając summy, przeznaczonéj obecnie na utrzymanie wydziału jegrów i pensjonerów leśnego zarządu w sokólskiéj szkole i na utrzymanie Wielko-Anadolskiego zakładu, i w tym celu przygotować stopniowo ostatni z nich do zamierzonego zreformowania, a tymczasem ułożyć projekta ustawy i etatu dla nowo odkrywającéj się szkoły jegrów, jakowe przedstawić na Najwyższe zezwolenie koleją prawodawczą.

3) Summy obecnie wydawane i z Najwyższego rozkazu 27 października 1847 r. na utrzymanie wydziału jegrów i pensjonerów zarządu leśnego pisarskiego wydziału sokólskiéj pisarsko-strzeleckiéj szkoły i podług etatu Najwyżéj zatwierdzonego 4 maja 1859 roku, na Wielko-Anadolskie leśnictwo, zamieszczać i nadal do finansowych anszlagów ministerjum dóbr rządowych, aż do ostatecznego rozlokowania wychowańców sokólskiéj szkoły i zatwierdzenia etatu dla nowéj szkoły jegrów gubernji ekaterynosławskiéj. (Inw. ross.)

Ustawa hydropatycznego zakładu lekarzy Hippolita i Stanisława Kozłowskich w m. Wilnie. Zatwierdzona przez p. ministra spraw wewnętrznych 18 września 1863 r.

§ 1. Zakład hydropatyczny ustanawia się w celu: a) dostarczenia możności leczenia chorób mogących być leczonemi wodą i b) i w celu hygjenicznym.

§ 2. Chorzy potrzebujący podług przepisu lekarza hydropatycznego leczenia, otrzymują oddzielny i dogodny pod każdym względem lokal.

§ 3. Do zakładu hydropatycznego przyjmują się chorzy z rozmaitemi cierpieniami, wyłącznie chronicznemi jako to: reumatyzmami, nerwowemi chorobami i t. d.

§ 4. Zakład jest opatrzony we wszystkie potrzeby hydropatyczne odpowiednio do współczesnych wymagań nauki.

§ 5. Dla chorych przeznacza się po dwie godziny z rana i wieczorem, dla każdéj płci osobno i wtedy odbywa się leczenie wodą. W tym czasie nikt oprócz lekarzy nieodzownéj posługi, z obcych osób wchodzić nie będzie.

§ 6. W zakładzie powinien mieszkać jeden lekarz z założycieli, i leczenie przepisane dla chorych powinno odbywać się w obecności lekarza.

§ 7. Przy zakładzie odkrywa się dom dla gimnastyki medycznéj, któréj ćwiczeniami kierują doświadczeni gimnastycy płci obojéj w obec lekarza.

§ 8. Dla ćwiczeń gimnastycznych przeznaczają się osóbne godziny dla każdéj płci oddzielne; w czasie gimnastyki żeńskiéj, wejście mężczyznom się niedozwala, wyjąwszy tylko lekarzy.

§ 9. Ponieważ w niektórych wypadkach do leczenia hydropatycznego, potrzeba dołączyć i elektropatję, przeto w zakładzie istnieje też i leczenie elektropatyczne, z zachowaniem wszystkich warunków wymaganych przez naukę współczesną.

§ 10. Opłata za codzienne odwiedzanie zakładu hydro-

ИПОТЕКА ВЪ ЦАРСТВѢ ПОЛЬСКОМЪ.

(Окончаніе. См. N. 111).

Послѣдствія внесенія правъ и обязательствъ въ ипотечную книгу, а, по нашему, въ ипотечное дѣло, такія: всякаго рода документы, служащіе доказательствомъ какого либо права, будучи внесены въ ипотечныя книги, сообщаютъ силу праву; сила вещнаго права, первенство вещнаго права зависитъ отъ первенства внесенія документа въ книгу; между документами, вносимыми одного и того же дня, первенство установливается порядкомъ текущихъ нумеровъ въ договоренной книгѣ и въ указателѣ; когда въ одно и тоже время предъявляется нѣсколько документовъ отъ разныхъ лицъ, то вносится прежде документъ старшій по времени его совершенія; если же они совершены одного и того же числа, то первенство ихъ общее; къ исполненію этихъ обязательствъ, обезпеченныхъ „гарантіею публичнаго довѣрія" присуждается безъ судебнаго рѣшенія, однимъ непосредственнымъ путемъ взысканія, нетолько должникъ, но и новый пріобрѣтатель имущества; на этомъ же основаніи и съ этою цѣлію вносятся въ ипотечное дѣло право вѣчнаго оборочнаго содержанія, условіе о правѣ продавца на выкупъ имѣнія, право первенства на куплю имѣнія, право пожизненнаго владѣнія и пользованія, залогъ имѣнія, вѣчныя долги или постоянные денежные взносы и повинности натуральныя въ пользу церквей и другихъ общественныхъ учрежденій, права на пользованіе угодьями, пастьбищами, рубкою лѣса и на прочія угодья или сервитуты.

Здѣсь будутъ умѣстны поясненія г. Фрейберга къ постановленіямъ закона о значеніи польской ипотечной системы. Владѣлецъ недвижимаго имущества имѣетъ, по ипотечному уставу, право заложить его нѣсколькимъ заимодавцамъ, въ одно и тоже или въ разное время, не стѣсняясь суммою долговъ, такъ какъ сумма эта зависитъ отъ самихъ кредиторовъ, которые, руководимые собственнымъ интересомъ, обращаются къ ипотечному дѣлу, сравниваютъ стоимость имѣнія съ количествомъ лежащихъ на немъ долговъ и другихъ обязательствъ и соображаютъ, поглощаютъ ли долги и обязательства эти стоимость имѣнія или оставляютъ еще въ имѣніи столько стоимости, что ею можно еще обезпечить новый долгъ и, на этомъ основаніи, даютъ собственнику свои капиталы или отказываютъ въ нихъ. Давъ деньги въ займы и записавъ свой заемъ въ ипотечную книгу, заимодавецъ получаетъ удовлетвореніе своего долга при продажѣ имущества съ публичнаго торга, на сколько достаетъ продажной цѣны, въ той очереди, въ какой обезпеченъ его долгъ, преимущественно предъ всѣми, слѣдующими за нимъ ипотечными кредиторами, такъ что первый заимодавецъ имѣетъ первую ипотеку или преимущество предъ вторымъ, второй предъ третьимъ, третій предъ четвертымъ и т. д. Собственникъ же, съ своей стороны, властенъ, сдѣлавъ одинъ или нѣсколько займовъ, продать имѣніе, не спрашивая согласія своихъ кредиторовъ; новый пріобрѣтатель можетъ также и съ тѣми же правами продать его третьему лицу и т. д. безъ всякаго ограниченія. Заимодавцы ничего не теряютъ отъ такихъ передачъ имѣнія, такъ какъ права ихъ укрѣплены за имѣніемъ, а не за лицомъ собственника, и переходятъ съ имѣніемъ къ каждому новому пріобрѣтателю. По этому каждый пріобрѣтатель имѣнія справляется съ ипотечнымъ дѣломъ, чтобы узнать, сколько ипотечныхъ долговъ числится на имѣніи, отвѣтствуя только за эти обязательства и платя продавцу только остатокъ продажной цѣны, т. е. за вычетомъ ипотечныхъ долговъ. Отсюда происходитъ, что собственникъ-должникъ не ограничивается въ своемъ правѣ распоряженія заложеннымъ имуществомъ, заимодавецъ не опасается потерять свое право чрезъ переходъ имѣнія къ другому собственнику, а этотъ послѣдній не отвѣчаетъ за долги, обязательства и права, незаписанныя въ ипотечное дѣло, кромѣ привилегированныхъ взысканій, которыя никогда не могутъ быть значительные, какъ можно убѣдится изъ приведеннаго выше исчисленія этихъ взысканій." Великій по благодѣтельнымъ послѣдствіямъ результатъ—совершенно правильно говоритъ г. Фрейбергъ—этой системы состоитъ въ безопасности и ненарушимости всякаго рода сдѣлокъ и договоровъ по имѣніямъ заключаемыхъ на вѣру гласности, на вѣру ипотечной книги. Эта гарантія законности правъ гласности владѣльца имѣетъ существенную важность и составляетъ въ ипотечной системѣ твердый пунктъ опоры, самое прочное основаніе всякаго кредита. Она создаетъ элементъ безграничнаго довѣрія между гласнымъ владѣльцемъ и покупщикомъ, между гласнымъ владѣльцемъ и заимодавцами; она возвышаетъ цѣнность имѣній; усиливаетъ могущественнымъ образомъ кредитъ владѣльца и представляетъ вѣрное изображеніе ипотечнаго состоянія каждаго недвижимаго имущества; показывая, кто гласный владѣлецъ имѣнія, какимъ ограниченіямъ подлежитъ право его собственности, и количество долговъ, обезпечиваемыхъ имѣніемъ.

По удостовѣренію г. Фрейберга, польскіе юристы считаютъ ипотечный порядокъ, съ одной стороны, способствующимъ въ высшей степени развитію кредита собственниковъ недвижимыхъ имуществъ, а съ другой, представляющимъ самыя прочныя гарантіи для заимодавцевъ. Послѣ всего этого можно судить о пользѣ введенія въ государствѣ ипотечнаго порядка или ипотечной системы, если польскій уставъ объ ипотечномъ порядкѣ, при объясненныхъ нами ощутительныхъ и очень многихъ своихъ недостаткахъ, въ состояніи былъ вызвать такое мнѣніе юристовъ. Можно судить по этому, какую пользу принесъ бы гражданскому обществу вполнѣ удовлетворительный, основанный на началахъ науки, отечественной исторіи, національности и современности, уставъ ипотечнаго или вотчиннаго порядка.

Н. Варадиновъ.

(Ж. М. Ю. т. XVI ч. II.)

го заведенія по два раза въ день, въ мѣсяцъ назначается 6 р. сер.

§ 11. За лѣчебную гимнастику, по 2 часа въ день, 10 р. сер. Пенсіонеры за квартиру, столъ, освѣщеніе, отопленіе, мытье бѣлья и полное лѣченіе платятъ, при отдѣльныхъ комнатахъ, отъ 60 р. до 90 р. въ мѣсяцъ.

§ 12. Водолѣчебное заведеніе, на общемъ основаніи, представляетъ годовые отчеты мѣстному медицинскому начальству о состояніи здоровья вступающихъ и выбывающихъ больныхъ; въ случаѣ же могущей представиться необходимости какого-либо измѣненія въ настоящемъ уставѣ, учредители заведенія испрашиваютъ на сіе разрѣшенія, въ установленномъ порядкѣ, чрезъ мѣстное начальство. (Сѣв. Поч. N. 210.)

Виленскій плацъ-маіоръ, состоящій по армейской пѣхотѣ полковникъ БОТВИНКИНЪ зачисляется въ запасныя войска, съ оставленіемъ по армейской пѣхотѣ.

— Приказомъ министерства финансовъ, отъ 9-го сентября, 1863 года, помощники столоначальниковъ департамента государственнаго казначейства: титулярные совѣтники: КИРІЕНКО-ВОЛОШИНЪ и ГОРЧАКОВЪ причисляются къ министерству, съ назначеніемъ членами отъ правительства въ повѣрочныя по крестьянскимъ дѣламъ коммисіи: первый—въ Дисненскую, а послѣдній—въ Тельшевскую.

Назначаются: состоящій при министерствѣ, членъ отъ правительства Виленской повѣрочной по крестьянскимъ дѣламъ коммиссіи, коллежскій секретарь КАСТАЛЬСКІЙ на таковую же должность въ Виленское губернское по тѣмъ же дѣламъ присутствіе, съ оставленіемъ при министерствѣ;— секретарь Виленской казенной палаты надворный совѣтникъ БАГЕМИЛЬ— ассесоромъ общаго присутствія сей же палаты.

Состоящій при министерствѣ, членъ отъ правительства Тельшевской повѣрочной по крестьянскимъ дѣламъ коммисіи, надворный совѣтникъ ПОПОВЪ—увольняется отъ сей должности, съ оставленіемъ при министерствѣ.

Увольняется отъ службы, по прошенію: ассесоръ общаго присутствія Виленской казенной палаты, коллежскій совѣтникъ фонъ-ЦЕЙТЛИХЪ, съ мундиромъ, сей должности присвоеннымъ. (В. Вѣд. N. 345)

— Постановленіями Виленскаго губернскаго правленія, уволены отъ службы пристава 3 и 4 становъ Лидскаго уѣзда ЯХИМОВИЧЪ и ПРЖЕЗДЗЕЦКІЙ и опредѣлены: приставомъ 3 ст. кол. асс. УСОВЪ; приставомъ 4 ст. штабсъ-капитанъ БѢЛОКОНЕВЪ; опредѣленъ въ г. Ошмянѣ полицейскимъ надзирателемъ губ. секр. СОБОЛЕВСКІЙ; служившіе въ Симбирскомъ губернскомъ правленіи, кол. рег. ПУРПУРОВСКІЙ и неимѣющій чина АПРАКСИНЪ опредѣлены въ штатъ правленія.

ВАРШАВА.

Въ Dzien. Pow. напечатано:

1-го (13) сентября, въ 9 часу вечера, на улицѣ во II кварталѣ, арестованъ былъ, за неимѣніе фонаря, работникъ съ фабрики желѣзно-литейныхъ издѣлій Эванса и К°, мѣщанинъ Вильгельмъ *Альгеръ*, по обыскѣ котораго въ полицейскомъ управленіи, найдены при немъ восемь желѣзныхъ гранатъ. Эксперты признали эти гранаты разрывнымъ снарядомъ дѣйствующимъ при наполненіи ихъ порохомъ.

Арестованный мѣщанинъ Альгеръ былъ уже прежде извѣстенъ полиціи, какъ неоднократно обвиняемый въ политическихъ преступленіяхъ, и былъ подъ ея надзоромъ. Такъ, въ прошломъ году, онъ былъ подвергнутъ полицейскому аресту по подозрѣнію въ распространеніи возмутительныхъ листковъ, а въ апрѣлѣ нынѣшняго года по подозрѣнію въ томъ, что подговаривалъ молодыхъ людей отправиться изъ Варшавы въ мятежническія шайки. Кромѣ того, въ текущемъ году, Альгеръ былъ арестованъ за неисполненіе правилъ военнаго положенія.

При допросахъ во время слѣдствія и въ судѣ, Альгеръ сознался, что приготовлялъ эти гранаты для какого-то неизвѣстнаго ему человѣка, встрѣченнаго на улицѣ, и по заказу котораго обязался сдѣлать ихъ 60 штукъ. Работой занимался на фабрикѣ Эванса, и долженъ былъ отдавать гранаты, по мѣрѣ ихъ приготовленія, при встрѣчѣ съ незнакомцемъ на условленномъ мѣстѣ.

Затѣмъ, не смотря на всѣ убѣжденія, Альгеръ отказался назвать человѣка, который заказывалъ ему гранаты.

Полевой военной судъ призналъ мѣщанина Альгера виновнымъ въ тайной выдѣлкѣ гранатъ, съ полною извѣстностью о преступномъ ихъ назначенія, и приговорилъ его, по лишеніи всѣхъ правъ состоянія, къ смертной казни разстрѣляніемъ.

Приговоръ этотъ назначенъ къ выполненію на 25-е сентября (7-го октября), въ 10 часовъ утра, на дворѣ упомянутой фабрики, въ присутствіи всѣхъ рабочихъ. На владѣльцевъ фабрики, допустившихъ, вопреки правиламъ военнаго положенія, выдѣлку смертоносныхъ снарядовъ, наложенъ денежный штрафъ въ 15,000 р., до времени уплаты которыхъ фабрика будетъ закрыта. (Сѣв. Поч. N. 213)

ЧАСТЬ НЕОФФИЦІАЛЬНАЯ.

— Въ СПб. Вѣд. пишутъ изъ Варшавы, отъ 18-го сентября:

Сегодня разстрѣляли на площадяхъ *Варшавы* пятерыхъ *жандармовъ вѣшателей*. Народу на всѣхъ площадяхъ было безчисленное множество, хотя съ вечера еще *жондъ народовый*, какъ говорили, запретилъ утромъ въ день казни всѣмъ полякамъ выходить со двора. Народъ не сдерживали, какъ прежде, а допускали почти до самаго мѣста казни.

Въ нѣкоторыхъ домахъ на *Банковской площади*, когда приближалось время казни (10 часовъ), поляки опускали на окнахъ сторы (вѣроятно, для того, чтобы не видать казни); но изъ подъ сторъ во всѣхъ окнахъ глядѣло множество головъ!...

Цѣлый день приказано было войскамъ быть въ готовности, но день прошелъ весьма спокойно. Было нѣсколько пусточныхъ скандаловъ, не больше! Такъ, напримѣръ, когда послѣ казни, шли два офицера по улицѣ возлѣ театра, изъ окна магазина, мимо котораго они проходили, приказчикъ (должно быть) посмотрѣлъ на нихъ какъ-то презрительно, скорчилъ гримасу, плюнулъ и отошелъ сейчасъ отъ окна. Но когда офицеры вошли въ магазины и спросили приказчика, что значили его гримасы, онъ до того испугался, что бросился передъ офицерами на колѣни и чуть не со слезами умолялъ о пощадѣ. (С. Отеч. N. 231)

По отзыву всѣхъ корреспондентовъ, энергическія мѣры, принятыя въ Варшавѣ въ послѣднее время, начинаютъ приводить къ самымъ благимъ результатамъ. „Удаленіе, говоритъ корреспондентъ „Голоса", Кредитовскаго и обезпеченіе государственнаго казначейства отъ дальнѣйшихъ размѣновъ кредитныхъ купоновъ успокоило биржу, тогда какъ финансовые люди говорили, что всякое вмѣшательство власти въ дѣло кредитнаго общества нанесетъ ему ударъ. Курсъ на заставные листы теперь вдругъ поднялся болѣе, чѣмъ на три копѣйки, и вѣроятно будетъ еще подниматься. Между благоразумными жителями Варшавы поговариваютъ объ адресѣ; по разсказамъ уже собрано, будто бы, нѣсколько десятковъ подписей и партія благоразумныхъ растетъ. „Подземная пресса, выпускавшая прежде множество листковъ, воззваній и приказаній жонда тоже, по словамъ того же корреспондента, замолкла и со времени закрытія монастырей варшавская полиція не можетъ найти ни одного печатнаго листка, и въ городѣ ихъ вообще не видать; ясное доказательство того, что именно монастыри и домъ Замойскаго служили убѣжищемъ для жондовыхъ типографій." Въ томъ же духѣ говоритъ и корреспондентъ „Русскаго Инвалида." Происходившіе днемъ и ночью разбои вынудили строгія мѣры въ отношеніи исполненія владѣтелями домовъ правилъ, установленныхъ военнымъ положеніемъ. Изъ сдѣланныхъ въ послѣднее время распоряженій чувствительную принесло пользу запираніе на ключъ днемъ и ночью воротъ и другихъ входовъ въ дома, а вмѣстѣ съ тѣмъ и наблюденіе за входящими и выходящими изъ нихъ. Это распоряженіе, многимъ казавшееся стѣснительнымъ, видимо начало противодѣйствовать террору подземнаго жонда: всѣ безпаспортные и подозрительные люди, благодаря начавшейся дѣятельности полиціи и наблюденію за жителями, вдругъ обнаружились; первые изъ нихъ немедленно арестованы, а послѣдніе поступили подъ строгій полицейскій надзоръ и, какъ говорятъ, будутъ высланы изъ Варшавы. Съ занятіемъ войсками домовъ Замойскаго поставлены войска и въ надворныя строенія всѣхъ костеловъ, за оставленіемъ свободными только входовъ въ костелы съ улицъ для народа. Нареканія со стороны жителей, какъ и ожидалось, не замедлили послѣдовать, но тутъ же оправдалось существовавшее у всѣхъ убѣжденіе, что именно въ костелахъ происходили сборища агитаторовъ возстанія, издавались подземныя газеты и исходили всѣ распоряженія подземнаго жонда, такъ что теперь ни одна подземная газета не является въ свѣтъ. Это обстоятельство можетъ послужить для протекторовъ польскаго мятежа доказательствомъ, что возстаніе сдѣлано и поддерживалось не народомъ, а партіею голышей, вѣчно ничѣмъ недовольныхъ и ненасытныхъ. Важно то, что, съ установленіемъ строгаго полицейскаго контроля всѣмъ живущимъ въ домахъ, поймано много жандармовъ-вѣшателей, скрывавшихся, какъ оказывается, также въ костелахъ, и много разной сволочи. Знаемъ навѣрное, что ксендзы собирались запереть совсѣмъ костелы, чтобы возбудить ропотъ народа; но увѣренность въ непреклонность графа Берга, постановившаго карать виновныхъ безъ конца, удержала ихъ отъ этой дерзости; они узнали, что графу Бергу извѣстно ихъ намѣреніе и что онъ рѣшился быть твердымъ, не дѣлать поблажекъ и виновныхъ подвергать заслуженному наказанію;— будемъ ожидать, выкинутъ эту или другую какую шутку ксендзы фанатики." „Полагаемъ, заключаетъ корреспондентъ, что благонамѣренные изъ числа варшавскихъ жителей не должны нарекать на строгія распоряженія графа Берга, клонящіеся къ ихъ же пользѣ и безопасности; въ настоящее время они смѣло могутъ положиться на защиту съ его стороны мирныхъ жителей противъ буйныхъ мальчишекъ-коноводовъ. Пишущій эти строки, варшавскій старожилъ, со всѣхъ сторонъ слышитъ похвалы такимъ дѣйствіямъ законной власти и желаніе ихъ содѣйствовать правительству всѣми средствами къ истребленію грабителей и убійцъ, лишь бы только явились доказательства въ непреклонности этой власти."

То же самое говоритъ и корреспондентъ „С.-Петербургскихъ Вѣдомостей", „Общее желаніе, пишетъ онъ, строгаго и систематическаго преслѣдованія за всякое совершенное покушеніе или убійство все болѣе и болѣе возрастаетъ. „Говорятъ, замѣчаетъ онъ при этомъ, что правительство, руководствуясь такими же соображеніями, готово вступить на этотъ путь и что поэтому назначены въ городѣ контрибуціи за покушеніе на жизнь графа Берга и полковника Любушина."

Относительно собиранія податей и городскихъ повинностей корреспонденціи говорятъ слѣдующее: Городскія повинности для примѣра начали собирать въ третьемъ военномъ отдѣлѣ, съ помощію экзекуцій, но теперь приступлено къ сбору и въ другихъ частяхъ города. При этомъ корреспондентъ „С.-Петербургскихъ Вѣдомостей" сообщаетъ слѣдующій забавный фактъ. Во многихъ домахъ и магазинахъ, по его словамъ, хозяева сейчасъ же предъявляли бланки изъ ратуши, удостовѣряющія, что подати уплачены ими сполна и все таки упрашивали ротнаго командира поставить имъ на экзекуцію нѣсколько солдатъ и приказать на день запереть магазинъ. Это, изволите видѣть, испрашивались затѣмъ, чтобы обмануть жондъ, который, какъ извѣстно, запрещаетъ платить подать. Вотъ какой страшный терроръ нагналъ на народъ этотъ проклятый жондъ." „Собираніе податей, пишетъ съ своей стороны корреспондентъ „Голоса", въ Варшавѣ ускорилось тѣмъ, что они собираются вдругъ во всѣхъ четырехъ отдѣлахъ, а въ скоромъ времени, кажется, будутъ собирать ихъ сразу по всѣмъ одиннадцати циркуламъ. Къ этой мѣрѣ нельзя было прибѣгнуть сначала, потому что не было достаточнаго числа секвестраторовъ, которые, по существующимъ постановленіямъ, должны представить залогъ. Всѣхъ податей и недоимокъ въ Варшавѣ съ 1861 г. было до 300,000 руб. сер."

— „Наши отряды, пишутъ въ „Голосѣ", ходятъ по всѣмъ направленіямъ и на этой недѣлѣ нанесли нѣсколько пораженій мятежникамъ. Замѣчательно дѣло волынскихъ улановъ и кавказскихъ линейныхъ казаковъ противъ шайки Жихлинскаго. Отрядъ нашъ, подъ командою маіора Попчевскаго, кромѣ названной кавалеріи, имѣлъ еще роту царскосельскаго стрѣлковаго баталіона и ракетную команду. Дѣлая поиски въ углу между Вислой и варшавско-вѣнской желѣзной дорогой, отрядъ узналъ, что шайка Жихлинскаго, въ 130 человѣкъ конныхъ, пошла наканунѣ на Торчинъ. Утромъ 17-го сентября, уланы и казаки выступили за бандой. Единственное средство найти банду — идти по ея слѣдамъ. Кавалерія сдѣлала 54 версты, въ томъ числѣ 42 на рысяхъ, и не доѣзжая до деревни Пржипки около Торчина, увидѣла непріятельскій пикетъ, сломя-голову поскакавшій за деревню, гдѣ мятежники выстроили-было фронтъ, но, не выждавъ удара, бросились бѣжать. Ихъ преслѣдовали 20 верстъ, и всю банду уничтожили; въ плѣнъ взято 2, спаслось не болѣе 15 человѣкъ, а остальные убиты или ранены.

19-го числа, отрядъ нашъ возвратился въ Варшаву, поздно вечеромъ. Графъ Бергъ выходилъ къ казакамъ поблагодарить ихъ за молодецкое дѣло.

Въ послѣднее время, по словамъ тѣхъ-же корреспондентовъ, произведено много арестовъ, открывшихъ многихъ важныхъ преступниковъ. Такъ по словамъ корреспондента „С.-Петербургскихъ Вѣдомостей", много говорятъ о томъ, что полиція напала на слѣды убійцы, виновнаго въ смерти полковника Любушина. Арестована его жена и служанка. Говорятъ, что это какой-то садовникъ. Награда, выданная ему за убійство Любушина, состояла всего изъ двухъ рублей серебромъ. Эти страшныя деньги, собираемыя революціонными жандармами, хранились у одной женщины, которая также арестована. Денегъ у ней накопилось до 300 рублей серебромъ. Сами жандармы не имѣли при себѣ никакихъ денегъ, во избѣжаніе различныхъ подозрѣній при арестѣ. Большинство этихъ людей—бѣдные ремесленники. Теперь полиція ищетъ начальника этихъ мудре-

patycznego po dwa razy na dzień, miesięcznie wynosi 6 r. sr.

§ 11. Za gimnastykę medyczną po 2 godz. na dzień 10 rub. sr. Pensjonery, za kwaterę, stół, światło, opał, opranie bielizny i zupełne leczenie płacą przy oddzielnych pokojach od 60 rub. do 90—miesięcznie.

§ 16. Zakład hydropatyczny, na zasadzie ogólnéj, przedstawia sprawozdania roczne do miejscowéj władzy lekarskiéj o stanie zdrowia wstępujących i wybywających pacjentów; w razie zaś mogącéj się zdarzyć konieczności odmienienia ustawy niniejszéj, założyciele instytutu powinni wyjednać na to rozwiązanie, koleją przepisaną za pośrednictwem władzy miejscowéj. (Pocz. półn.)

Wileński plac-major zostający w piechocie armji, podpułkownik BOTWINKIN, zaliczonym został do wojsk zapaśnych z pozostawieniem w piechocie armji.

— Rozkazem ministerstwa skarbu z d. 9 września 1863 roku, pomocnicy naczelników stołu departamentu podskarbstwa państwa, radcy honorowi: KIRIENKO-WOŁOSZYN i GORCZAKOW, zaliczają się do ministerstwa i mianują się członkami rządowymi do komissij weryfikacyjnych w sprawach włościańskich, piérwszy do dziśnieńskiéj, a ostatni do telszewskiéj.

Mianują się: zostający przy ministerstwie członek rządowy wileńskiéj komissji weryfikacyjnéj do spraw włościańskich, sekretarz kollegjalny KASTALSKI na takiż obowiązek do wileńskiego urzędu spraw włościańskich, z pozostawieniem przy ministerstwie; sekretarz wileńskiéj izby skarbowéj, radca dworu BAGEMIL—assesorem ogólnego zgromadzenia téjże izby.

Zostający przy ministerstwie członek rządowy telszewskiéj komissji weryfikacyjnéj do spraw włościańskich, radca dworu POPOW, uwalnia się od tego obowiązku z pozostawieniem przy ministerstwie.

Uwalnia się na prośbę od obowiązku assesor ogólnego zgromadzenia wileńskiéj izby skarbowéj, radca kollegjalny von CEJTLICH, z mundurem do téj posady przywiązanym. (Wiad Gieł.)

— Przez postanowienie rządu gubernjalnego zostali uwolnieni od służby assesorowie stanowi 3 i 4 cyrkułów p.-tu lidzkiego JACHIMOWICZ i PRZEZDZIECKI; mianowani assesorami: 3-go cyrkułu ass. kol. USOW, a 4-go—sztabs kapitan BIEŁOKONIEW. Mianowany w Oszmianie policyjnym nadzórcą sekr: gub. SOBOLEWSKI. Zostający na służbie w symbirskim rządzie gubernjalnym reg. kol. PURPUROWSKI i niemający rangi APRAKSIN zaliczeni do etatu tegoż rządu.

WARSZAWA.

— Dnia 1 (13) września, około godziny 9-téj wieczorem, na ulicy w II-gim cyrkule, był aresztowany za niemienie latarki czeladnik z fabryki wyrobów lanych żelaznych Ewansa i Spółki, mieszczanin Wilhelm A l g e r, przy rewizji którego w Urzędzie Policji, znaleziono przy nim ośm calowych granatów żelaznych. Granaty te, według zdania biegłych uznane zostały za przyrząd rozrywający, działający przy nabiciu ich piorunującym, lub nawet zwykłym prochem.

Aresztowany mieszczanin Alger był już poprzednio znany policji, jako człowiek kilkakrotnie obwiniany o przestępstwa polityczne i zostawał pod jéj dozorem. Tak, w roku zeszłym zostawał w areszcie policjinym z zarzutu o rozszerzanie podżegających plakatów, a w kwietniu roku bieżącego z zarzutu o podmawianie młodych ludzi do wyjścia z Warszawy do band buntowniczych. Oprócz tego w bieżącym roku był aresztowany za niezachowanie przepisów stanu wojennego.

Przy badaniach w czasie śiedztwa i w sądzie Alger zeznał, że robił te granaty dla jakiegoś nieznanego mu człowieka, którego spotkał na ulicy, i na zamówienie którego zobowiązał się zrobić ich 60 sztuk. Robotą zajmował się w fabryce Ewansa, gdzie był czeladnikiem i miał oddawać granaty, w miarę ich przygotowania, przy spotkaniu z nieznajomym na umówionem miejscu.

Następnie, nie zważając na upominanie, aby wymienił nazwisko człowieka, który zamówił granaty, Alger odmówił uczynienia tego.

Polowy sąd wojenny uznał mieszczanina Algera za winnego tajnego wyrabiania granatów z zupełną wiadomością o przestępnym celu, dla którego były zamówione.

Za to przestępstwo polowy sąd wojenny uznał Algera na zasadzie art. 83, 174 i 175 I. Ks. wojenno-karnéj ustawy i art. 20, 283 i 1298 I Ks. XV T. Zbioru Praw, po pozbawieniu wszelkich praw stanu, na karę śmierci przez rozstrzelanie.

Kara ta będzie wykonana jutro, d. 25 września (7 października) o godzinie 10-téj zrana na podworzu wspomnionéj fabryki, w obecności wszystkich robotników. Na właścicieli zaś fabryki, za to, że wbrew przepisom stanu wojennego, dopuścili wyrabianie zabójczych przyrządów, nałożona została kara pieniężna 15,000 rsr., do czasu zapłacenia któréj, fabryka będzie zamknięta. (Dz. Pow.)

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA

— W „Wiad. Petersburskich" piszą z Warszawy pod dniem 18 września:

Dzisiaj rozstrzelali na placach Warszawy pięciu żandarmów wieszających. Ludu na wszystkich placach było niezliczone mnóstwo, chociaż z wieczora jeszcze rząd narodowy, jak mówią, zabronił w dzień egzekucji wszystkim Polakom wychodzić z domów. Ludu niewstrzymywano, jak uprzednio, lecz dopuszczano prawie do samego miejsca kary.

W niektórych domach na placu bankowym, kiedy zbliżał się czas egzekucji (10 godzina) Polacy zapuszczali w oknach sztory (zapewne dla tego, by niewidzieć kary) lecz z pod sztorów we wszystkich oknach wyglądało wiele głów.

Cały dzień rozkazano wojskom być na pogotowiu, lecz dzień minął bardzo spokojnie. Było kilka jednak bagatelnych szkandalów i nic więcej! Tak np. kiedy po egzekucji powracało dwóch oficerów przez ulicę koło teatru, z okna magazynu, koło którego oni przechodzili, komissant (zapewne) spójrzał na nich jakoś z pogardą, zmarszczył twarz, plunął i odszedł zaraz od okna. Lecz gdy oficerowie weszli do magazynu i zapytali komisanta, co znaczą te miny, on tak dalece się przeląkł, iż rzucił się przed oficerami na kolana i prawie ze łzami błagał zmiłowania. (Syn O.)

Według odezwy wszystkich korrespondentów, środki energiczne, jakich się chwycono w Warszawie ostatniemi czasy, zaczynają doprowadzać do jak najlepszych skutków. „Usunięcie, powiada korrespondent „Głosu" Kretkowskiego i ubespieczenie podskarbstwa państwa od dalszéj wymiany kuponów od listów zastawnych, uspokoiło giełdę, wówczas, gdy ludzie finansowi powiadali, że wszelkie wdanie się władzy w interesa towarzystwa kredytowego zada mu cios. Kurs listów zastawnych razem podniosł się więcéj jak o trzy kopiejki i zapawne będzie się jeszcze podnosił. Między rozsądnymi mieszkańcami Warszawy chodzą pogłoski o adresie; powiadają, że już zebrano kilkadziesiąt podpisów i partja rozsądnych się wzmaga. „Podziemna prassa, która uprzednio wydawała mnóstwo pism, odezw i rozkazów rządu, także wedle słów tegoż korrespondenta, umilkła, i od czasu zakrycia klasztorów, warszawska policja nie może znaleźć żadnego drukowanego pisemka, i w mieście ich w ogóle niewidać; jest to dowodem oczywistym, że właśnie klasztory i dom Zamojskiego służyły schronieniem dla typografij rządowych." W tymże duchu pisze i korrespondent „Inwalida ruskiego." Zdarzające się w dzień i w nocy rozboje wywołały surowe środki względem wypełnienia przez właścicieli domów przepisów ustanowionych w czasie stanu wojennego. Z uczynionych ostatniemi czasy rozporządzeń, widoczną korzyść przyniosło zamykanie na klucz we dnie i w nocy bram i innych wejść do domów, a razem i baczność nad wchodzącymi i wychodzącymi. To rozporządzenie, które zdawało się dla wielu uciążliwém, widocznie poczęło działać przeciw terroryzmowi rządu podziemnego. Wszyscy bezpasportowi i podejrzani ludzie, dzięki rozpoczętéj działalności policji i baczności nad mieszkańcami natychmiast wyszli na jaw; pierwsi z nich zostali niezwłócznie aresztowani, a ostatni poszli pod srogi nadzór policji i jak powiadają będą wysłani z Warszawy. Równo z zajęciem przez wojska domów Zamojskiego postawiono wojska i w mieszkaniach, na podwórzach wszystkich kościołów, z pozostawieniem tylko swobodnych wejść dla ludu od ulic. Narzekania ze strony mieszkańców, jak to przewidziano, były wielkie, lecz zaraz też usprawiedliwiło się istniejące pomiędzy wszystkimi przekonanie, że właśnie po kościołach odbywały się zbiorowiska agitatorów powstania, wychodziły podziemne gazety i wydawały się rozporządzenia podziemnego rządu, tak, iż teraz żadna podziemna gazeta nie wychodzi na świat. Ta okoliczność może dla protektorów powstania polskiego służyć dowodem, iż powstanie zrobił i podtrzymywał nie naród, lecz partja hołyszów nigdy niczém niezadowolonych i nienasyconych. Ważném jest to, iż z ustanowieniem surowej policyjnej kontroli nad wszelkimi mieszkańcami domów, pojmano wielu żandarmów wieszających, kryjących się jak widać także po kościołach i wielu różnych włoczęgów. Wiemy z pewnością, iż księża chcieli zamknąć zupełnie kościoły, żeby wzbudzić narzekanie narodu; lecz przekonanie o niezachwianém postanowieniu hrabiego Berga, który postanowił karać winnych bez końca, wstrzymało ich od tego zuchwalstwa; dowiedzieli się oni, że hrabia Berg wie o ich zamiarze i że postanowił być niewzruszonym, nie robić pobłażania i winnych pociągać do zasłużonéj kary; będziemy czekać czy puszczą tę, lub inną igraszkę księża fanatycy." „Sądzimy, kończy korrespondent, iż dobromyślni z warszawskich mieszkańców nie powinni narzekać na surowe rozporządzenia hrabiego Berga dążące do ich własnéj korzyści i bespieczeństwa; obecnie śmiało oni mogą liczyć na obronę z jego strony spokojnych mieszkańców przeciw wyuzdanym młokosom przywódcom. Piszący te słowa, warszawski dawny mieszkaniec, ze wszech stron słyszy pochwały takich czynów prawnéj władzy i życzenie ich dopomagać rządowi wszelkiemi sposobami do wyniszczenia rabusiów i zabójców, skoroby tylko były widoczne dowody nieugiętości téj władzy."

Toż samo powiada korrespondent St. Petersburskich Wiadomości. „Ogólne życzenie, pisze on, surowego i ściślego prześladowania za wszelki zamach lub zabójstwo coraz bardziéj wzrasta." „Powiadają, dodaje przy tém, iż rząd przewodnicząc się temiż uwagami, gotów jest wejść na tę drogę i że dla tego naznaczone zostały w mieście kontrybucje za zamach na życie hrabiego Berga i pułkownika Lubuszyna."

Względem zbierania podatków i miejskich powinności, korrespondencje powiadają następnie: „Powinności miejskie dla przykładu zaczęto zbierać w trzecim oddziale wojennym za pomocą egzekucji, lecz teraz zaczęto pobierać i w innych częściach miasta. Przytém korrespondent „Wiad. St. petersburskich" udziela następny zabawny fakt. W wielu domach i magazynach, podług słów jego, gospodarze natychmiast okazywali blankiety z ratusza, udowadniające, że podatki zostały przez nich w zupełności opłacone, lecz zarazem prosili dodódcę roty, aby zostawił u nich egzekucję i kazał zamknąć na dzień magazyn. To widzicie wymagało się dla tego, aby oszukać rząd, który jak wiadomo zabrania płacić podatki. Oto jakiego strasznego terroryzmu napędził na ludzi ten przeklęty rząd." „Zbieranie podatków, pisze korrespondent „Głosu," w Warszawie przyśpieszone przez to, iż zbierają razem we wszystkich 4ch odziałach, a niebawem mają też zbierać tak samo we wszystkich jedénastu cyrkułach od razu. Tego środka z początku niemożna było się chwycić, dla tego, iż niebyło dostatecznéj liczby sekwestratorów, którzy wedle istniejących przepisów powinni złożyć ewikcję. Wszystkich podatków i zaległości w Warszawie od 1861 r. było do 300,000 r. srebr.

— „Oddziały nasze, piszą do „Głosu," chodzą we wszystkich kierunkach, i w tym tygodniu zadały kilka klęsk powstańcom. Ważna jest rozprawa wołyńskich ułanów i kaukazkich linjowców z bandą Żychlińskiego. Oddział nasz pod dowództwem majora Topczewskiego, oprócz kawalerji kaukazkiéj, miał jeszcze rotę carskosielskiego strzeleckiego batalјonu i komendę rakietową. Czyniąc poszukiwania w kącie między Wisłą i warszawsko-wiedeńską drogą żelazną, oddział dówiedział się, iż banda Żychlińskiego, ze 130 ludzi konnych, poszła w wigilję na Torczyn. Z rana 17 września, ułani i kozacy poszli za bandą. Jedyny sposób znaleźć bandę, jest to iść za nią śladami. Kawalerja zrobiła 54 wiorsty, w téj liczbie 42 kłusem i niedojeżdżając do wsi Przypki koło Torczyna, postrzegła pikietę nieprzyjacielską, która na złamanie szyi poleciała za wioskę, gdzie powstańcy uszykowali się frontem, lecz nie wyczekawszy ataku uciekli; ścigano ich przez 20 wiorst i banda została zupełnie zniszczoną; jeńców wzięto 2, ocalało nie więcéj 15 ludzi, a inni zostali zabici, lub ranni.

19-go oddział nasz wrócił do Warszawy późno wieczorem. Hrabia Berg wychodził do kozaków podziękować im za ich dzielną rozprawę.

Ostatniemi czasy, podług słów tychże korrespondentów odbyło się wiele aresztowań, skutkiem których odkryto wielu ważnych przestępców. Tak podług słów korrespondenta „St. Petersburskich wiadomości" wiele mówią o tém iż policja wpadła na ślad zabójcy pułkownika Lubuszyna. Aresztowano już jego żonę i służącę. Powiadają, że to jakiś ogrodnik. Nagroda, którą mu wydano za zabójstwo Lubuszyna, składała się z dwóch rubli srebrem. Te straszliwe pieniądze, zlokowane były u pewnéj kobiety, którą też aresztowano. Pieniędzy u niéj zebrało się ze 300 rub. srebr. Sami żandarmi nie mieli przy sobie pieniędzy dla uniknienia wszelkich podejrzeń przy aresztowaniu. Ludzie ci są po większéj części biednymi rzemieślnikami. Teraz policja szuka naczelnika tych zagadkowych ichmościów, który po większéj części przebywa w Warszawie, lecz zmienia codzień mieszkania, zostając u rozmaitych przyjaciół. Czasami odjeżdża na prowincję i wydaje tam takie lub inne rozporządzenia w swoim wy-

ныхъ господъ, который большею частію находится въ Варшавѣ, но перемѣняетъ ежедневно квартиры, живя у разныхъ пріятелей. Иногда уѣзжаетъ въ провинцію и дѣлаетъ тамъ кой-какія распоряженія по своей части; потомъ снова возвращается въ Варшаву, конечно, черезъ валъ.

Кромѣ того арестованы двѣ дамы, изъ которыхъ одна, жившая въ зданіи монастыря, была, какъ видно, членомъ центральнаго комитета. Объ ней мы впрочемъ недавно говорили. У другой, жившей въ городѣ, въ саду найдены зарытыя весьма важныя бумаги. Кромѣ этихъ барынь, арестованъ нѣкто Трушинскій. Онъ, говорятъ, отъявленный негодяй и у него найдено въ числѣ бумагъ множество черновыхъ бумагъ распоряженій жонда. Между прочимъ онъ будто бы имѣлъ приказаніе отъ этого жонда убить своего отца. Корреспондентъ „С.-Петербургскихъ Вѣдомостей“ говоритъ еще объ арестованіи нѣкоего поляка Карла Налѣпа, бывшаго вербовщикомъ центральнаго комитета и для этого ходившаго по всѣмъ домамъ Варшавы и записывавшаго всѣхъ жильцовъ отъ 18 до 40 лѣтъ, т.-е. людей, годныхъ въ банду. Наконецъ арестованъ нѣкто Янъ (по фемиліи неизвѣстенъ). Онъ былъ маклеромъ въ кондитерской Салерки на краковскомъ предмѣстьи и занимался отравливаніемъ кинжаловъ убійцамъ.

(С. Отеч. N. 231)

Изъ Варшавы, отъ 5 октября, въ „Новую Прусскую газету“ пишутъ: Здѣсь надѣялись, что послѣ послѣднихъ объявленій такъ называемаго національнаго правительства, дѣятельность шайки убійцъ прекратится; но ожиданія, къ несчастію, были обмануты. Сегодня, между 8 и 9 часами утра, въ европейской гостинницѣ, былъ убитъ, нѣсколькими ударами кинжала, проѣжающій докторъ. Имя и цѣль поѣздки путешественника не извѣстны; одни говорятъ, что онъ былъ медикомъ на русской службѣ, въ чинѣ штабъ-офицера, другіе утверждаютъ, что убитый—извѣстный частный докторъ изъ Мюнхена. Докторъ прибылъ въ Варшаву вчера, занялъ номеръ въ нижнемъ этажѣ гостинницы и предполагалъ продолжать свое путешествіе на слѣдующій день. Какимъ образомъ было совершено убійство, до сихъ поръ еще вполнѣ не объяснилось. Русскій офицеръ, занимавшій квартиру рядомъ и находившійся въ третьей комнатѣ у большой жены своей, услыхалъ крикъ жертвы, и, вооружившись револьверомъ, выбѣжалъ въ длинный и обыкновенно полный прислуги корридоръ гостинницы. Онъ нашелъ израненнаго нѣсколькими ударами кинжала и истекающаго кровью доктора, лежащимъ на полу, и видѣлъ убѣгавшаго человѣка. Убійца, по всей вѣроятности, былъ хорошо знакомъ съ внутреннимъ расположеніемъ гостинницы; какъ оказалось впослѣдствіи, онъ спасся черезъ узкій ходъ, сообщавшій корридоръ съ кондитерской Конти, находящейся въ томъ же зданіи, въ нижнемъ этажѣ, на углу Краковскаго предмѣстья и Саксонской площади. Въ этомъ проходѣ былъ найденъ окрававленный кинжалъ и окровавленный платокъ, брошенные убійцой. Я оставляю подробности до слѣдующаго письма; сегодня нѣтъ возможности узнать въ точности, какъ произошло это возмутительное, взволновавшее весь городъ дѣло. Гостинница была тотчасъ же окружена солдатами, арендаторъ ея Вамбахъ, владѣлецъ кондитерской Конти, прислуга и нѣсколько другихъ лицъ заарестованы; проѣзжающіе переведены въ другіе отели; двери и окна кондитерской и лавокъ закрыты, и все великолѣпное зданіе обращено въ казармы.

(Р. Инв. N. 214)

ОТЪ РЕДАКЦІИ.

Многіе изъ гг. подписчиковъ снова обращаются въ редакцію съ просьбами о высылкѣ газеты въ послѣдніе мѣсяцы, въ долгъ.

Какъ же въ настоящее время пріемъ денежной корреспонденціи повсемѣстно уже возстановленъ, а потому Редакція считаетъ нужнымъ увѣдомить, что она не можетъ болѣе посылать Виленскаго Вѣстника, безъ предварительнаго полученія слѣдующихъ денегъ.

Желающіе получить „Виленскій Вѣстникъ“ въ послѣдніе три мѣсяца, съ 1-го октября, благоволятъ заблаговременно адресоваться въ редакцію.

Цѣна за три мѣсяца, съ 1-го октября 1863 по 1-е января 1864:

въ Вильнѣ	3 руб. сер.
съ пересылкою	3 — 50 коп.
за одинъ мѣсяцъ безъ пересылки	1 — сер.

Какъ же почтовое сообщеніе въ краѣ уже совершенно возстановлено, то редакція проситъ гг. подписчиковъ, получавшихъ доселѣ газету въ долгъ, о скорѣйшей высылкѣ слѣдуемыхъ ей денегъ.

Oprócz tego aresztowano dwie damy, z których jedna, mieszkająca w murach klasztoru, była jak widać członkiem komitetu centralnego. O niéj już zresztą mówiliśmy niedawno. U drugiéj, która mieszkała w mieście, znaleziono w ogrodzie zakopane bardzo ważne papiery. Oprócz tych pań, aresztowano jeszcze jakiegoś Truszyńskiego. Ten powiadają jest wielkie ladaco i u niego w liczbie papierów znaleziono wiele bruljonów rozporządzeń rządu. Między innemi miał on podobno rozkaz rządu zabić swego ojca. Korrespondent „St. Petersburskich wiadomości“ powiada jeszcze o aresztowaniu jakiegoś polaka Karola Nalepa, który był werbownikiem komitetu centralnego i w tym celu chodził po wszystkich domach Warszawy i spisywał wszystkich mieszkańców od 18 do 40 lat. t. j. ludzi zdolnych do bandy. Nakoniec aresztowano jakiegoś Jana (nazwiska niewiadomego); był on maklerem w cukierni Salerki na Krakowskiém przedmieściu i trudnił się zatruwaniem sztyletów dla morderców.

(Syn Ojcz.)

— Z Warszawy piszą do „Nowéj pruskiéj gazety“ Spodziewali się tu, że po ostatnich ogłoszeniach tak zwanego rządu narodowego, czynność bandy morderców ustanie; lecz nieszczęściem nadzieje niczém niezostały usprawiedliwione. Dzisiaj między 8 i 9 godziną w Hotelu Europejskim został zabity kilką pchnięciami sztyletu doktor przejezdny. Nazwisko i cel podróżnego nie są wiadome; jedni powiadają, że on był lekarzem w rossyjskiéj służbie, w randze sztab-oficera, drudzy zaś, że zabity był prywatnym doktorem z Monachium. Doktor przybył do Warszawy wczoraj, zajął numer w dolném piętrze hotelu, i miał wyjechać daléj nazajutrz. Jakim sposobem popełniono zabójstwo, dotychczas jeszcze nie jest jeszcze zupełnie wiadomo. Oficer rossyjski, który zajmował numer obok i znajdował się wówczas w trzecim pokoju przy choréj żonie, usłyszawszy krzyk ofiary z rewolwerem w ręku wybiegł do długiego i zazwyczaj zapełnionego służbą korytarza hotelu. On znalazł ranionego kilkoma uderzeniami sztyletu i spływającego krwią doktora, leżącego na podłodze i postrzegł uciekającego człowieka. Zabójca zapewne musiał być dobrze obeznanym z wewnętrzném urządzeniem hotelu. Jak się pokazało późniéj, wymknął się przez wązkie przejście, łączące hotel z cukiernią Kontiego, znajdującą się w tymże hotelu w dolném piętrze, na rogu Krakowskiego przedmieścia i Saskiego placu. W tém przejściu znaleziono zakrwawiony sztylet i chustkę, rzucone przez zabójcę. Odkładam szczegóły do następnego listu, dzisiaj niepodobna dowiedzieć się prawdziwie, jakim sposobem dokonano tego oburzającego czynu, który poruszył całe miasto. Hotel natychmiast został otoczony żołnierzami, dzierżawca jego Wambach, właściciel cukierni Konti, służba i kilka innych osób zostali aresztowani; przejeżdżający przeprowadzeni do innych hotelów; drzwi i okna cukierni zabito i cały piękny budynek zajęto na koszary.

(Inw. ross.)

OD REDAKCJI.

Wielu z pp. prenumeratorów znowu udają się do redakcji z prośbą o przysyłanie Kurjera w ostatnim kwartale na kredyt.

Ponieważ obecnie przyjmowanie korrespondencij pieniężnych wszędzie jest już ustalone, przeto Redakcja widzi się spowodowaną zawiadomić, iż nie może nadal posyłać Kurjera Wileńskiego, nieotrzymawszy z góry pieniędzy należnych za prenumeratę.

Życzący otrzymywać „Kurjera Wileńskiego“ w ostatnich trzech miesiącach od 1-go października, raczą zawczasu zgłosić się do redakcji.

Cena za trzy miesiące od 1-go października 1863 do 1-go stycznia 1864:

w Wilnie	3 rub. sr.
z przesłaniem	3 — 50 kop.
za jeden miesiąc bez przesyłki	1 —

Ponieważ już kommunikacje pocztowe w kraju zupełnie są ustalone, przeto redakcja uprasza pp. prenumeratorów, którzy dotychczas otrzymywali gazetę na kredyt, o jak najrychlejsze nadsyłanie pieniędzy należnych.

Wiadomości Zagraniczne.

Wilno, 2 października.

POGLĄD OGÓLNY.

Znaleźliśmy potrzebę zmienić porządek uwag, które mieliśmy przedstawić czytelnikom Kurjera w dzisiejszym poglądzie. Ważna otrzymana wiadomość o zapadłéj jednomyślnéj uchwale d. 3 października na parlamencie jońskim przyłączenia 7 wysp do lądu greckiego, nakazała nam zacząć od zdarzeń obchodzących to królestwo.

Król Hellenów Jerzy I przybył do Bruxelli z Rumpenheim d. 3 października o godz. 5 z rana. Orszak jego uprzedził o kilka godzin przyjazd królewski i czekał go u dworca kolei, gdzie znajdowali się dwaj adjutanci króla Belgów, Leopolda, dla powitania naj. gościa.

Wysiadłszy w hotelu Bellevue, gdzie pokoje były już przygotowane, król dał natychmiast posłuchanie gronu obywateli greckich, którzy przybyli do Hotelu dla dowiedzenia się tylko o któréj godzinie przyjętymi być mogli. Zaledwie przedstawienie odbyło się w sposób łaskawy i serdeczny, synowie królewscy, hrabia Flandrji i książe Brabancji, przybyli pozdrowić Jerzego I.

Pod wieczór był u dworu wspaniały obiad, na który wezwano też pana Christopulo dawniejszego ministra spraw wewnętrznych w Grecji, znajdującego się w tym dniu przejazdem przez Brukselle.

Król miał wyjechać nazajutrz w niedzielę 4 października o godz. 8 z rana; orszak jego składa się z hrabiego Sponneck, barona Furch, barona Gulducrown i pana Leith; doktora Filimon i profesora Koepen.

Telegramma otrzymana w Londynie d. 5 października, zwiastowała przybycie królewskie na godzinę 6. Natychmiast rozbiegła się o tém wiadomość między Grekami mieszkającymi w Londynie. Ta osada czasowa, złożona z osób płci obojéj, zbiegła się przed dworzec kolei dla oglądania wybrańca ludu. Pp. Pandja, Ralli, Zizimes, Rodokanachi, Xenos, Kawafi, Ziffo, James Wyld, jeden z wice prezesów komitetu filo-helleńskiego i Stefanos Xenos jego sekretarz przewodniczyli orszakowi. Książe Walji przybył także do dworca przed samą 6-tą. W kilka minut po przyjeździe następcy tronu angielskiego, ukazał się pociąg krolewski, wiozący króla Hellenów, i natychmiast zabrzmiały najradośniejsze okrzyki Zetoo! Zetoo! (niech żyje! niech żyje!). Panie powiewały chustkami i rzucały kwiaty. N. pan zdawał się nieco zdziwionym tym zapałem; ale wnet odpowiedział serdecznemi ukłonami i rozkazał wprowadzić znakomitszych obywateli greckich do dworca. Po wymianie kilku słów, wsiadł razem z książęciem Walji do powozu i odjechał do Marlborough-House.

Jerzy I zacznie rok 18 życia dopiero d. 24 grudnia, zdawał się być nieco bladym i wątłym, zwłaszcza obok krzepkiéj postawy książęcia Walji. Nosił strój europejski. Wkrótce po przybyciu do pałacu, p. Aleksander Jonides, jeneralny konsul grecki, zawiadomił przez telegrammę wysłaną do Aten o tém rząd tymczasowy. Przedstawienie adresu Greków mieszkających w Manchester i w Liverpool, odbędzie się d. 8 października. Król odwiedzi królowę Wiktorję w Balmoral, a w przyszłym tygodniu uda się do Paryża, skąd po krótkim pobycie odpłynie z Tulonu do Aten, na pokładzie fregaty rossyjskiéj Oleg, z rozkazu Cesarza Aleksandra II urządzonéj i ozdobionéj umyślnie na podróż króla greckiego.

Tymczasem jeszcze w Londynie dójść go musiała wiadomość, że parlament Joński uchwalił przyłączenie 7-iu wysp do wspólnéj ojczyzny; wszakże doniesienia z Aten nie zwiastują, aby Grecja już wróciła do prawidłowego stanu. Depesza triestyńska, wysłana d. 8 października, nie zapowiada, aby to nastąpić już miało. Przesilenie gabinetowe ciągle jeszcze trwało; spory co począć z papierami znalezionemi w pałacu króla Ottona, a znajdującemi się teraz w ręku rządu tymczasowego, spory, które już raz spowodowały rozprzężenie składu ministrów, rozwiązane zostały przez izbę prawodawczą w sposób dosyć dziwny. Postanowiono bowiem listy poufne, do króla Ottona pisywane, zwrócić mu bez czytania; listy dyplomatyczne, w takimże stanie złożyć w ręku nowego króla; ale te, jakie król odbierał od mężów stanu i obywateli greckich, ogłosić na jaw. Posłowie duński i angielski, przewidując, że to zgwałcenie tajemnicy może stać się źródłem niewygasłych nienawiści; że może narazić na zarzuty, a nawet odpowiedzialność osoby, które w zupełnéj ufności królowi powierzały myśli swoje i zdania o rzeczach i ludziach, wśród mnogich wstrząśnień wewnętrznych, jakie Grecją przez cały ciąg panowania króla Ottona miotały,—najsilniéj oparli się temu postanowieniu izby. Zdaje się, że słuszność wynurzonych przez nich uwag, przyjętą będzie i że tajemnica osłoni to, co światła widzieć nie powinno. Rząd tymczasowy miał zamiar zgromadzić większą nieco liczbę wojska do stolicy, na przybycie królewskie; lecz poseł angielski zapowiedział, że jeśliby dozwolono wejść do Aten żołnierzom, na których cięży wina rozruchów czerwcowych, siły zbrojne francuzkie i angielskie osadzą Ateny.

Cokolwiek bądź, zdaje się, że uchwała parlamentu jońskiego, a nadewszystko przybycie młodego króla i mądre rady mocarstw opiekuńczych, potężnie wpłyną na uspokojenie od dwóch lat ciężko zawichrzonego kraju.

W Danji, prócz uchwalonego przez sejm związkowy niemiecki przymusowego wykonania, które nim wyczerpnie wszystkie nieuchronne zwłoki, wiele jeszcze czasu upłynąć może, głównym przedmiotem jest nowa konstytucja przedstawiona w imieniu Fryderyka VII do roztrząśnienia i zagłosowania przez stany duńskie, obecnie w Kopenhadze obradujące. Pod względem między-narodowym, projekt konstytucji obejmuje nieodzowne i najzupełniejsze zlanie Szlezwigu z Danją, zapowiedziane już przez dekret królewski 30 marca, przeciw któremu sejm frankfurcki silnie

Bob-Rock.

przez

KAROLA SEELSFIELDA.

(Dalszy ciąg ob. N 111).

Jenerał ścisnął dłoń młodego człowieka. Morse mówił daléj:

— Wracam do szczęśliwie napotkanego przezemnie śladu. Jadąc po nim blizko z godzinę, nagle widzę z boku ślad drugi. Szedł on równolegle z tym, którym jechałem. Trudno opisać radość, jakiéj doznałem, postrzegłszy ślady. To potwierdziło domysły moje. Zdawało mi się rzeczą niemożliwą, ażebym nie znalazł wyjścia z tych łąk. Prawda, że to było trochę dziwnem, że dwaj podróżni spotkali się na téj nieskończonéj łące i jechali razem. Ale, bądź co bądź, ślady końskie były przed oczami memi, biegły ciągle obok siebie i tak były świeże, jakby nie dawno tędy przejechali jeźdźcy. Czyż nie będę mógł jeszcze dopędzić ich? Myśl ta zmusiła mnie jechać prędzéj. Pojechałem tak prędko, jak tylko można było jechać wśród kwiatów i trawy wysokiej na łokieć; a chociaż blizko trzech godzin tak szybko jechałem, jednak jeźdźców dopędzić nie mogłem. Mogłem widzieć do koła siebie na mil dziesięć, a jednak jeźdźców nie widziałem. Kilka wysp leżało przedemną, na jednej z nich błyszczała jakaś srebrna massa podobna do téj, którą wczoraj widziałem. Ale teraz żaden fenomenalny blask mnie nie zachwycał. Za jednego jeźdźca w tej pustyni oddałbym wszystkie fenomena, wszystkie kopalnie srebra całego świata. Nakoniec muszę ich dopędzić!—myślałem w duchu— wszak ślady przedemną, muszę więc do nich dojechać, jeżeli ich z oczu nie stracę. I o to się najbardziej lękałem. Ześrodkowałem wszystkie duchowe siły wzroku i pojechałem krokiem. Tak ubiegły dwie godziny. Dzień chylił się ku wieczorowi. Ślady ciągle widniały przedemną i to mię uspakajało. Ale siły moje zaczęły słabnąć, zmęczenie widocznie się powiększało. Boleści wracały częściej i z większą siłą, czułem niesmak i czczość w ustach, wewnętrzny chłód, jakieś kurcze w żołądku i ociężałość we wszystkich członkach. Krew stygła w żyłach, chwile omdlenia były coraz częstsze. Głodu i pragnienia nie doświadczałem, ale, jak już mówiłem, czułem słabość we wszystkich organach. To uczucie słabości znacznie powiększało moją trwogę. W oczach zrobiło się ciemno, w uszach szumiało, uzdeczka jak zimny ciężar leżała w ręku. W całem ciele czułem chorobliwe rozdrażnienie; zdało mi się, że noc roztacza się nademną i nad życiem mojem.

Ale jechałem dalej i dalej. Nareszcie muszę znaleźć jakiekolwiek bądź wyjście i łąki te muszą mieć koniec!

Prawda, że południowy Texas jest niczém więcej tylko pustynią łąk; ale w tych pustyniach są rzeki, a koło tych rzek muszę koniecnie napotkać mieszkańców. Jechać zapewne będę pięć lub sześć mil tylko brzegiem rzeki, a potém z pewnością zobaczę plantacje i domy. Tak siebie pocieszając, z uwagą śledziłem, czy nie zobaczę jakiego jeźdźca, gdy w tém niespodzianie widzę trzeci ślad równoległy z temi, któremi jechałem. Nadzieje moje, które w ciągu ostatnich godzin zaczęły gasnąć, teraz znowu nagle ożyły. Byłem przekonany, że nareszcie natrafiłem na wyjście. Trzej jeźdźcy udawali się zapewne w jedną stronę. Gdzie?—to mnie wszystko jedno—byle tylko do ludzi. „Do ludzi do ludzi!“ wołałem rozogniony, zmuszając mustanga biedz szybcej.

Słońce po raz drugi skryło się za wierzchołki wysp zachodnich. Znowu nadeszła noc, zapadająca tak prędko w stronach południowych, ale trzej jeźdźcy niepokazywali się wcale. Lękałem się przy nadchodzącej nocy stracić ślady, i dla tego, skoro szara godzina w noc się zamieniła, stanąłem przed jedną z wysp, zarzuciłem arkan na szyję mustanga, przywiązałem drugi koniec do drzewa i padłem na trawę.

Palić już nie mogłem. Cygara tak jak i dulcissima nie miały dla mnie żadnego smaku. Nie mogłem też zasnąć. Jeżeli kiedy sen mię opanowywał, co chwila budziło mnie konwulsyjne drżenie. Nic niemoże być okropniejszego nad niemożność zaśnięcia wówczas, kiedy człowiek zmęczony znużeniem, głodem, pragnieniem i cierpieniem chce zasnąć! Zdawało mi się, że mnóstwo kleszczy i narzędzi mąk dręczyło moje wnętrzności. Kiedym jechał, męczarnie te stosunkowo były znośniejsze, teraz zaś cierpiałem nad wyraz. Okropne widma mnie otaczały! Całe życie pamiętać będę tę noc!...

Jak tylko świtać zaczęło, wstałem, ale zaledwie mogłem osiodłać mustanga. Siodło było już dla mnie za ciężkie. Dawniéj mogłem je utrzymać w dwóch palcach, teraz zaś, zaledwie mogłem podjąć z największem natężeniem sił wszystkich. Najtrudniej było mnie zacisnąć popręgę. Wsiadłem nareszcie z trudnością na konia i pojechałem tak prędko jak tylko mogłem. Możecie pojąć, że i mustang mój zmęczył się niemało czterdziesto-kilko-godzinną podróżą. To jednak mnie wcale niemartwiło, ponieważ inaczej zrzuciłby mnie, za pierwszém odskoczeniem na bok. I teraz, ledwie mogłem utrzymać się na siodle, wisiałem jak automat na grzebiecie konia, który widocznie wcale nie zwracał uwagi na uzdę i ostrogi.

Jadąc takim sposobem parę godzin, niespodzianie, z największą rozpaczą widzę, że trzy ślady, po których jechałem, znikły. Zdziwiony, patrzałem jak nieprzytomny. Ślady znikły. Nie wierzyłem jeszcze oczom moim. Patrzałem, szukałem naprzód w różnych kierunkach, oglądałem się na wszystkie strony, szukałem z uwagą, skupiłem moralne i fizyczne siły w organie wzroku: ślady znikły! Doszły do tego miejsca na którém stanąłem i nagle znikły. Daléj nie było ani śladu. Jeźdźcy dojechali do miejsca tego. Ale gdzieżby się podzieli? Zapewne tu odpoczywali, ponieważ trawa była wytartą na pięćdziesiąt lub sześćdziesiąt stóp w około. Szukając tak gorliwie, postrzegłem cóś białego. Złażę z konia— nachylam się— podnoszę... Boże miłosierny! To ten sam papier w którym zawinięta była Wirginja dulcissima. Rzuciłem go przeszłej nocy! Byłem więc na miejscu gdziem uprzednio noc przepędził! Zrobiłem koło i jechałem po własnych śladach!

— To w rzeczy samej okropnie! — zawołali wszyscy jednogłośnie.

— Tak, okropnie! — rzekł półkownik powoli, ze drżeniem.

Stałem jakby piorunem rażony. Niezdolny byłem mysleć. Okropne odkrycie tak mną wstrzęsło, żem w niemej rozpaczy padł koło mustanga, pragnąc tylko śmierci. Uderzenie w głowę, któreby mnie życia pozbawiło, byłoby dla mnie dobrodziejstwem.

Nie wiem jak długo leżałem. Zapewne długo, ponieważ kiedym się podniósł, słońce już się schylało ku zachodowi. W rozpaczy przeklinałem i słońce i łąki. O, cóżbym w tem szaleństwie nie nabroił, gdybym miał siły! Ale, wierzcie mi, trzy dni postu w pustyni łąkowej oswoi najdziksze zwierzę... Do takiego stopnia upadłem na duchu i na ciele, żem nie umiał, nie mógł ani przeklinać, ani myśleć, a tém bardziej nie mogłem zrozumieć, jakim sposobem wróciłem na własne ślady moje. Ma się rozumieć, że później stało się to jasném, żem własne ślady wziął za cudze. Nie znając miejscowości, bez drogowskazu, straciłem kierunek i zamiast jechać naprzód, nieznacznie wracałem. Byłem, jak się o tém później dowiedziałem, niedaleko rzeki Jacinto, na najpiękniejszej łące w Texasie. Łąka ta miała długości i szerokości koło siedmdziesięciu mil. Prawdziwy raj ziemski! Taki uroczy, ale zarazem tak łatwo wprowadzający w obłęd. Najdoświadczeńsi myśliwi nie mogą się odważyć udać się bez kompasu na ten świat łąk i wysp, niedawno przez ludzi odkryty. Jakżem mógł niedoświadczony, dwudziesto dwu-letni młodzieniec, który tylko co skończył nauki, dać sobie radę? Położenie moje było w rzeczy samej rozpaczliwe. Okropne odkrycie pozbawiło mnie sił. Z największą trudnością trzymałem się na mustangu, a nakoniec tak straciłem siłę woli i energją, żem się zupełnie zdał na łaskę konia.

(Dalszy ciąg nastąpi)

zaprotestował, widząc w tém krzywdę prowincij czysto niemieckich, oraz mięszanych z ludnością duńską, jakie Szlezwig składają. Sejm przystąpił do rozbioru tego ważnego przedmiotu d. 2 października; p. Laurids Skan, poseł szlezwigski zagaił rozprawy mową potwierdzającą zupełnie projekt, gdyż widzi w nim jedyny środek położenia raz na zawsze końca rozdziałowi między królestwem i księstwem, które za szczero-duńskie poczytuje. Professor Clausen, dawniéj minister szlezwigski, podobnież przemawiał za projektem, ciesząc się, że nakoniec rząd miał odwagę wyrzeczenia się myśli jednolitego królestwa złożonego z Danji i trzech księstw Holsztyńskiego, Lauenburgskiego i Szlezwigskiego, gdy to ostatnie tylko rzeczywiście składa jednorodną część Danji, dwa zaś pierwsze, jako wchodzące w całość Związku niemieckiego, warunkowo tylko ulegają berłu duńskiemu. P. Winther przeciwnym jest projektowi, poczytując go za niewczesny i zdolny bardziéj jeszcze pojątrzyć stosunki z Niemcami. Ale nierównie żwawiéj wystąpił przeciw projektowi poseł Andrae, ktory przez wiele lat był prezesem V o l k s k i n g u (sejm), stał na czele przez pewien czas gabinetu i uchodzi za najgorętszego zwolennika jednolitéj monarchji. P. Tcherning, minister wojny w 1848-m, niemniéj silnie oświadczył się przeciw projektowi. Żądał równouprawnienia Szlezwigu, jednostajnéj liczby posłów dla tego księstwa i dla królestwa, i nakoniec, aby Szlezwiżanie, w razie różnicy zdań z posłami duńskimi, mieli zawarowane dla siebie v e t o. Te roszczenia zdają się być przesadzonemi. Właściwe bowiem królestwo duńskie, obejmujące 1,600,551 mieszkańców, kiedy Szlezwig liczy ich tylko 408,907, musi mieć niezaprzeczoną przewagę i co do liczby przédstawicieli i co do znaczenia ich uchwał.

Na posiedzeniu sejmowem d. 3 października prezes rady ministrów p. Hall zbijał rozumowania pp. Andrae i Tcherning; usilnie nastawał na przyjęcie przełożeń rządowych, w ich najistotniejszych rozporządzeniach; zapowiadając przytém, że w szczegółach podrzędnych, gabinet nieuchyli się od ustępstw. Na téméż posiedzeniu pp. Baltazar Christensen, Hansen i Blixen-Finecke, zabierali głosy przeciw projektowi konstytucji bronionemu przez panów: Orla Lehmann, ministra spraw wewnętrznych i Monrad ministra wyznań; wszakże projekt w piérwszém czytaniu został przyjęty przez 38 głosów przeciw jednemu pana Andrae i odesłany do komisji. Wiadomo, że po jéj sprawozdaniu dwa razy jeszcze czytanym być musi, a gdyby ostatecznie zagłosowany został, czeka Danję nowa protestacja ze strony Związku niemieckiego, grożąca powodzią uchwał, not, z jednéj, a odpowiedzi z drugiéj strony, które nie przestaną utrzymywać Danji w tym gorączkowym stanie, jaki niedozwala jéj zająć się rzeczywistemi potrzebami kraju.

Zwróćmy uwagę na sprawę meksykańską oczekującą podobnież rozwiązania.

Deputacja, któréj skład wiadomy już jest czytelnikom K u r j e r a, opuściła Paryż d. 27 września i udała się przez Triest do Wiednia. W téj długiéj drodze, wszędzie najzaszczytniéj była przyjmowaną. P. Drouyn de Lhuys polecił ją spółce drogi żelaznéj wschodniéj, która przygotowała dla niéj wyłączne pociągi. Idąc za przykładem ministra spraw zagranicznych, poselstwa badeńskie i bawarskie w Paryżu, uprzedziły swoje rządy o wyjeździe deputacji, któréj wszędzie oszczędzono przeglądań na komorach celnych i przygotowano osobne pociągi. Toż samo miało miejsce na całéj drodze z Wiednia do Triestu, dzięki przezornéj usłużności spółki austrjackiéj kolei południowéj.

Deputacja przybyła we wtorek 29 września do Wiednia zrana. Tegoż dnia w południe naczelnik jéj, p. Guttierrez de Estrada, przyjęty został przez hrabiego Rechberg. Ponieważ cesarz Franciszek-Józef nieznajdował się w stolicy, przyjmie więc ją w powrócie z Triestu. Dnia 1 października z rana Meksykanie wyjechali z Wiednia. Arcy-książę kazał mieć w gotowości dla nich piérwsze piętro głównego hotelu triestyńskiego. Dwaj szambelani służbowi czekali na ich przybycie; w dworcu kolei, najznakomitsi Triestyni ubiegali się o oddanie na ich usługi najpiękniejszych swoich pojazdów.

Wczoraj w sóbotę d. 3 października, deputacja udała się do Miramare w powozach arcy-książęcych. Ferdynand Maksymiljan przyjął ją, otoczony adjutantami, szambelanami i całym swym domem w wielkich mundurach.

Na pargaminowym zwoju, przyniosła z sobą deputacja uchwałę junty meksykańskiéj. Zwój ten zamknięty był w puszce szczerozłotéj w kształcie berła, sporządzonéj w Mexico w przeciągu dwóch tygodni, przez jubilerów miejscowych. Berło zakończone 2-ma orłami opartemi o siebie i unoszącemi koronę cesarską, w dziobach trzymającemi węże, a otoczonemi latorośłami wawrzynowemi i oliwnemi. Robota jest prześliczna i dowodzi, że podania wielkiego złotnictwa nie zginęły dotąd w Meksyku.

Naczelnik deputacji Gutierrez de Estrada miał mowę. W bystrym przeglądzie opowiedział zdarzenia dziejowe, które skłoniły narod meksykański, we wskrzeszeniu monarchji szukać końca niezgod i przedstawił to postanowienie jako logiczne następstwo wypadków od chwili oderwania się dawnych osad od Hiszpanji. Po wynurzeniu hołdu Napoleonowi III-mu i Francji, za uczęstnictwo w tém wielkiém i szlachetném przedsięwzięciu, rzekł, że junta wierna podaniom krajowym, które przypisują najszczęśliwszy okres życia narodowego w Meksyku, panowaniu naddziadów arcyksiążęcia,— sądziła, iż odpowie najświętszym obowiązkom, powołując na tron ich potomka.

Palec Boży, mówił daléj, uposażając arcy-książęcia Ferdynanda - Maksymiljana najświetniejszemi przymiotami, wskazał jego wybor jednomyślności całego ludu. Arcy-książę nie może odrzucić korony, składanéj sobie tak samorzutnie i z takim zapałem, bez oporu przeznaczeniom Opatrzności. Podobało się Jéj ukazać światu w całym blasku zdolności arcy-książęcia, bo postanowiła użyć go za narzędzie rąk Wszechmocnych ku zbawieniu i odrodzeniu Meksyku.

Wiadoma jest odpowiedź arcy-książęcia, którąśmy w zupełności podali. Ferdynand Maksymiljan, domagając się, aby wybor jego na tron potwierdzony był przez powszechne głosowanie i aby mocarstwa dały rękojmię trwałości na nowo dźwigniętego tronu, położył warunki, których deputacja przyrzec nie mogła, a narod dotrzymać nie jest w stanie.

Przebieżmy pokrótce to, co dzienniki mówią w téj mierze.

Czasopismo wiedeńskie „Prassa“ wyraża pod dniem 5-m października.

Wrażenie, jakie sprawiła na nas odpowiedź arcy-książęcia, z samych słów jéj wypływa. Rzeczą jest oczywistą, że objawione przezeń warunki nie są czczą formalnością, jeżeli zatém arcy-książę od nich nieodstąpi, niepodobna widzieć w nich nic innego, jak grzeczną odmowę.

Z drugiéj strony dziennik wiedeński „Zwiastun“ oświadcza: że odpowiedź uczyniła najlepsze wrażenie przez oględność, z jaką arcy-książę przyjął ofiarę korony. Powszechne głosowanie niedokona się ani łatwo, ani prędko, mimo obecność wojska francuzkiego; niemniéj wszakże w dzisiejszych okolicznościach żądanie arcy-książęcia jest uzasadnione i nie okazuje, aby Ferdynand-Maksymiljan wątpił o możliwości jego spełnienia.

Należało oczekiwać, że brat naszego cesarza, sam w duszy wyzwolony, wynurzy konstytucyjne zasady. Warunek rękojmi całości i niepodległości cesarstwa należy do liczby tych, które wielkie mocarstwa cywilizowane zapewnić mogą. A jeśliby Stany Zjednoczone dołączyły jeszcze swoje przyzwolenie, zniknęła by wszelka wątpliwość w téj mierze.

„Wschodnio-niemiecka poczta“ odzywa się w następny sposób: Potrafiliśmy uniknąć najwielostronniejszych wpływów i uczciwie przedstawialiśmy nasze zarzuty przeciw przyjęciu korony meksykańskiéj przez arcy-książęcia austrjackiego. Mamy więc prawo wyrzec, że odpowiedź jego c. wysokości sprawiła na nas najlepsze wrażenie. Panuje w niéj oględność i chwalebna wstrzemięźliwość polityczna w rzeczy, w któréj ostateczne postanowienie nie było jeszcze możliwém. Wzmianka najwłaściwsza, że cesarz Francuzów podziela potrzebę warunków przełożonych przez arcy-książęcia, odwołanie się do przyzwolenia głowy rodu, zapowiadają, że nic nie stanie się z pośpiechem. Programmat zapowiedziany przez dostojnego książęcia zjedna mu współczucie wszystkich umysłów wyzwolonych w Europie. Nowe cesarstwo rządzone będzie konstytucyjnie, arcy-książę przyrzeka stwierdzić przysięgą umowę zasadniczą zawartą z narodem meksykańskim. Oczywiście przyświecał mu wzór sędziwego teścia przy utworzeniu królestwa Belgijskiego pod wróżbą i okolicznościami niemal jednostajnemi; spółdziałanie i zgoda jego na przedsięwzięcie małżonka swéj córki, nie powinny pozbawiać nadziei deputację meksykańską.

Takie są głosy głównych organów dziennikarstwa austrjackiego. Francuzkie ze swojéj strony nieco inaczéj przemawia. I tak K o n s t y t u c j o n i s t a odzywa się w następnych słowach:

Deputacja meksykańska miała posłuchanie d. 3 października w zamku Miramare. Telegraf przyniosł już odpowiedź. Nie należało oczekiwać innéj z ust książęcia, którego mądrość postępowania w najtrudniejszych okolicznościach życia i doświadczona moc duszy, pomiędzy wszystkimi innymi przeznaczyły na to cywilizacyjne posłannictwo.

Oświadczając, że przyjmuje koronę, arcy-książę uczynił przewidziane zastrzeżenie; żąda, aby cały narod meksykański wynurzył niezłomną wolę. Owoż ostatnie wiadomości z Meksyku przeświadczają, że głosowanie powszechne zatwierdzi wybor junty, a niezmierna większość obwoła przywrócenie monarchji.

Europa przyklaśnie postanowieniom i słowom arcy-książęcia. Ta wzniosłość myśli, tak umiarkowanych, jest najtrwalszą rękojmią dla ludu meksykańskiego, dokonania dzieła, które, jak pięknie wyraził arcyksiążę, podjęte zostało przez cesarza Francuzów.

Z większą śmiałością poglądu przemawia dziennik F r a n c j a d. 5 października wieczorem, w piśmie pod nazwą: M a n i f e s t a r c y k s i ą ż ę c i a M a x y m i l j a n a.

„Przedstawiliśmy naszym czytelnikom odpowiedź arcy-książęcia Maxymiljana, oceniliśmy główne jéj zarysy: hołd chwalebnemu początkowaniu Francji, uznanie wielkich zasad, na których spoczywa społeczność nowoczesna, a mianowicie wszechwładztwo narodowe i obietnica założenia w Meksyku rządu konstytucyjnego pod tarczą wolnych i trwałych ustanowień. Co do tych względów, słowa arcyksiążęcia są jasne i zadawalające; przemówił jak książę pojmujący potrzeby czasu i duch narodu powołującego go na tron. Ale w téj odpowiedzi czytamy miejsce godne uwagi a zdolne ukoić szlachetną drażliwość ludzi. Brat cesarski, według tłómaczenia umieszczonego w M o n i t o r z e, powiedział:

„Pojmując święte obowiązki monarchy, muszę dopomnieć się dla cesarstwa, o którego ustalenie chodzi, o niezbędne warunki osłaniające od niebezpieczeństw, mogących zagrażać jego całości i niepodległości.“

Całość i niepodległość Meksyku! W tych dwóch słowach zawiera się to, co można by nazwać stroną zewnętrzną i międzynarodową pytania meksykańskiego. Usuwają one wszelką myśl rozdrobienia kraju, zawisłości od mocarstw obcych, a zwiastują rękojmie przeciw zazdrośnéj dumie Stanów zjednoczonych, rękojmie przeciw wszelkim pochopom na niepodległość korony; bo arcy-książę Maksymiljan niechce być niczyim hołdownikiem.

Nie mamy potrzeby mówić, o ile podoba się nam prawość i szlachetna duma téj odpowiedzi, ani tego, że wszystkie oświadczenia rządu francuzkiego uprzedziły w tym drażliwym przedmiocie, wyrażone przez arcy-książęcia myśli.

Francja wydarła Meksyk z wewnętrznego bezrządu, nie dla tego, aby go uczynić pastwą państw ościennych; niechciała go też zdobyć, ale wyzwolić, w najzacniejszém znaczeniu tego słowa.

Francja niepotrzebuje posłuszeństwa Meksyku, ale jego przywiązania; nie poddaństwa, ale wdzięczności i serdecznych stosunków jednoczących oba kraje między sobą.

Tak pojęte posłannictwo Francji zbliża się do kresu. Krzywdy wyrządzone przez Juareza są pomszczone; władza jego upadła, lub istnieje tylko z imienia w kilku dalekich prowincjach. Zdobycie Puebli i poddanie się stolicy, zaspokoiło cześć naszego oręża. Obwołanie cesarstwa i warunkowe przyjęcie książęcia Maksymiljana może nierozwiążą zadania politycznego dla cząstkowego oporu i stanu rozprzężenia kraju, ale otworzyły punkt wyjścia, dozwalający przewidywać blizkie i ostateczne ustalenie rządu, który Francja postanowiła zaprowadzić w Meksyku.

Gdyby Francja chciała wcielić do cesarstwa Meksyk, wypowiedziała by to otwarcie i nie pomyślała by nigdy używać daremnie imienia książęcia tak wysokiego domu, jakim jest dom Habsburgski.

Szczera, a stanowcza odpowiedź arcyksiążęcia Maksymiljana, zbija wszystkie zarzuty czynione w Niemczech, przeciw przypuszczanemu przyjęciu przezeń korony meksykańskiéj; udawadnia, że dzieło przez Francję podjęte, dzieło cywilizacji, postępuje najwłaściwszą drogą. To wyznanie podnosi cześć i wpływ Francji, bo wszelki krok ku ustaleniu prawidłowego, silnego i wyzwolonego rządu, mieć będzie ten skutek, że Francja uwolni się od dalszego czuwania nad Meksykiem.

A skoro ten cel ziszczonym zostanie, skoro rząd ustali się w warunkach wymaganych przez przyszłego cesarza, zbrojne osadzenie przez nas Meksyku, straci swą przyczynę bytu, i wojska nasze, po zasianiu tam płodnych zarodów porządku i cywilizacji, opuszczą tę daleką stronę i wrócą do własnego kraju.“

Musimy jeszcze i dziś odłożyć do przyszłego P o g l ą d u uwagi, nad obecnemi wypadkami w Stanach Zjednoczonych i na wyspie San Domingo; nie możemy tylko pominąć wiadomości przez telegraf otrzymanéj, ale potrzebującéj jeszcze potwierdzenia, że rzecz pospolita Haiti, to jest połowa téj wielkiéj wyspy, zaludniona przez czarnych, którzy oddawna już przyjęli język i obyczaje francuzkie, oświadczyła chęć poddać się dobrowolnie Napoleonowi III i wejść do całości cesarstwa francuzkiego.

Włochy.

Piszą z Turynu pod dniem 26 września do dziennika paryzkiego T e m p s:

Trzysta sześć dział wielkiego przeglądu, odbija po dziennikach ten huk, jakim brzmiały na płaszczyznie Somma. Czasopisma turyńskie przemówiły; P r a w o (il Diritto) przerwało milczenie, aby wyrzec wielką niedorzeczność.

Mówi bowiem, że jeśli pioruny włoskie obudziły w Austrji sprawiedliwe obawy, to musiały natchnąć Paryż okropną zazdrością. Z kolei występuje dziennikarstwo prowincjonalne; P e r s e v e r a n z a otworzyła ogień. P e r s e v e r a n z a jest najważniejszym i najlepiéj redagowanym dziennikiem w królestwie i pod tym względem jego artykuły mają pewną doniosłość.

Owoż posłuchajmy co pisze:

„Włochy maią i potrzebę i prawo bytu; aby istnieć w całości i bezpieczeństwie, potrzebują odzyskać przyrodzone swe granice i silnie na nich się oprzeć. Do czegoż ma służyć milczenie? W obec przedstawienia młodych sił królestwa włoskiego, myśl przedewszystkiém zwraca się na Wenecję, znękane a sławne miasto Lagun, które razem z koronnym Rzymem, widzi się wyłączoném od braterskiéj jedności miast włoskich.

„Austrja więcéj niż ktokolwiek doświadczać musi zbawiennego rozdrażnienia, obudzonego przez jéj przemoc w umyśle Włochów.

„Bataljony, szwadrony, działobitnie mają cel niewątpliwy, który przedewszystkiém osiągnięty być musi.

„Włochy czują potrzebę walki, i wygrania jednéj z tych wielkich bitew, które opromieniają narod. Włochy muszą zwyciężyć i wielkiemi przewagami złamać samolubną obojętność Europy, która zapomniała nieco o naszych prawych życzeniach i dopominkach. Stara Europa tylko na huk dział nadstawia ucha. Potrafimy zdobyć jéj uwagę.

„Niema to znaczyć, że już jutro wypowiemy wojnę, i owszem czekajmy właściwéj godziny; niechybi ona i uderzy dla tych, co jéj wyglądają.

„Wojna jest najlepszym tłómaczem naszéj polityki.“

Poprzestaniemy na tych przytoczeniach, dostatecznych do osądzenia ducha pisma. Z tych wyjątków, łatwo powziąć wyobrażenie, jak przemawiają dzienniki. Szczęściem dziennikarstwo jest wolne, a tém samém niewiąże rządu za nadto rozumnego, aby miał rzucać się na niepewność, dóki przymierze między Francją i Austrją niespęka się na dobre, do póki niebędzie zupełnie widocznem, że w walce przyjdzie w pomoc Włochom ten oręż Francji, tak przez niektórych lekce ważony! Kiedy zapach prochu rozwieje się w powietrzu, zapewne i ci śmiałkowie przyjdą do zimniejszéj rozwagi.

Łatwo pojąć zapał młodego ludu, jeszcze nawet niezupełnie utworzonego; łatwo pojąć uniesienie na widok takiéj siły zbrojnéj, w milczeniu przez jego rząd przygotowanéj i mogącéj być natychmiast bądź odpornie bądź zaczepnie użytą. Łatwo wytłómaczyć sobie serdeczne, jednomyślne i niezmierne okrzyki, jakiemi przyjął swego króla żołnierza i jego synów, którzy, jeśli wojna wybuchnie, pójdą na czele wojska. Ale to zrozumieć trudno, żeby w kraju, gdzie tyle ulepszeń jest jeszcze do dokonania, wszyscy ministrowie, z kolei po sobie od czterech lat następujący, schlebiali wojowniczym pochopom ludu, zbłąkanego w marzeniach trudnych do ziszczenia; i żeby wśród kłopotów skarbowych, niewahali się dać tak szerokie miejsce bezowocnym rozchodom, z krzywdą nakładów, które mogłyby przyśpieszyć rozwój pomyślności, do jakiéj kiedyś ten prześliczny kraj dójść powinien.

Pojąć trudno, dla czego nieobliczono, ile za cenę tych ogromnych zapasów wojennych w tak krótkim czasie nagromadzonych, możnaby zbudować kilometrów dróg żelaznych, zdolnych tchnąć życie i działalność w strony półwyspu, gdzie na nich zupełnie zbywa i gdzie bogactwa ziemi leżą zagrzebane bez korzyści dla nikogo, bo pozbawione są środków przewozu.

Ale nie psujmy radości, jaką niedawny przegląd rozniósł po kraju; wkrótce światło zabłyśnie w umysłach tego pojętnego ludu; a mężowie stojący na jego czele, zamiast dania się mimowolnie porwać prądowi, znajdą w sobie dosyć siły, by ująć jego kierunek.

Medjolan był mniéj szczęśliwym niż Somma; deszcz drobny i przenikający z początku, a potém ulewny, spadł podczas przeglądu i zniewolił do jego skrócenia, chociaż nie zmniejszył zapału ogromnéj ludności. Wieczorem, król odwiedził teatr l a S c a l a, otoczony dworem, ministrami, posłami państw zagranicznych, w liczbie których znajdował się i hr. de Sartiges.

Zauważano, że na przeglądzie pod Somma niebyło ani jednego oficera francuzkiego w mundurze; mówiono też, że hr. de Sartiges dopiero po rozkazie otrzymanym z Paryża pojechał do Medjolanu. Tego wieczora przedstawiono P u r y t a n ó w. Król wchodził, oklaski zagrzmiały, król wychylił się z loży, powitały go nowe pozdrowienia. Mało co późniéj orkiestra zagrała hymn narodowy, upojenie doszło do najwyższego stopnia.

Niedawno komitet działania wydał odezwę do Włochów W e n e c j i. To pismo zbyt obszerne, aby je powtarzać, ma rzeczywistą doniosłość, ze względu na chwilę, w któréj zostało ogłoszone i na to co wyjaśnia. Przygotowywał się wówczas, to jest w początkach sierpnia, ruch na granicy weneckiéj.

— Piszą z Turynu dnia 26 września do dziennika C o n s t i t u t i o n n e l:

Odbyte przeglądy medjolańskie sprawiły wyborny skutek. Włochy dumne są z posiadania wielkiego wojska, oraz z doskonałéj wprawy, jaką rozwinęło przed oczami swego króla i zagranicznych wojowników, najwłaściwszych sędziów w téj mierze. Nawet jenerałowie austrjaccy, świadkowie tych uroczystości wojennych, przed wyjazdem swoim z Medjolanu, przesłali jenerałowi Durando wyrazy pozdrowienia; a ten wynurzył żal, że niebył wcześniéj uwiadomiony o ich obecności, gdyż ułatwiłby im środki bliższego przypatrzenia się wszystkim szczegółom.

Osoby zdolne do wydania sądu, odzywają się przychylnie o obrótach artyllerji, która głównie działała na tych ćwiczeniach medjolańskich; 320 dział, które przeciągnęły przez stolicę lombardzką, są tylko częścią artyllerji polowéj królestwa włoskiego; składa się ona bowiem z 75 działobitni sześcio-działowych, wynoszących razem 450 armat. Artyllerja toskańska, sycylijska i neapolitańska pozostały na swoich leżach. Dotąd jeszcze nie wszystkie działa są gwintowane, ale sądząc z działalności odlewni włoskich, można mieć nadzieję, że Włochy wkrótce będą miały jednę z najpiękniejszych artyllerji w Europie.

W przyszłym miesiącu, w zatoce genueńskiéj odbędzie się przegląd floty włoskiéj; łatwo wówczas wszyscy się przekonają, że dla siły zbrojnéj lądowéj, niezapomniano o marynarce i że pod tym względem półwysep będzie miał ilość okrętów stosowną do rozległości swych brzegów.

Ministrowie, którzy towarzyszyli królowi w Lombardji, wszyscy wrócili do Turynu. P. Peruzzi w krótce wyjeżdża do Neapolu i Sycylji.

Po powrócie, w połowie października, zwołany będzie parlament. P. Minghetti najusilniéj pracuje nad ustaleniem równowagi budżetowéj i w tym celu chce ogłosić wielką część praw skarbowych przed początkiem stycznia. Prócz tego, kilka praw organizacyjnych, potrzebujących prędkiego rozbioru, a między innemi ustawy zarządu prowincjonalnego i gminowego, tudzież ściągającą się do składu rady stanu.

Jenerał Cialdini, który miał znajdować się przy boku królewskim podczas przeglądu medjolańskiego, od kilku dni chory jest w Bawarji; szczęściem cierpienia jego nie są zagrażające.

— T u r y n, 28 września. Wiadomy jest wpływ towarzystwa włoskiego na dolę półwyspu; dopomogło ono potężnie hr. Cavour w jego pracy, szczególniéj przyczyniło się do utrzymania i rozkrzewienia ruchu w prowincjach. Dziś ma nie tylko rozgałęzienia w całem królestwie, ale w Rzymie i Wenecji. Przewodnik jego Lafarina, mąż wielkiéj powagi umarł w przeszłym miesiącu.

Po téj stracie pracujący pod jego ręką jeneralny sekretarz Buscalione, gorący i znakomity patryota, objął kierunek tego potężnego politycznego stowarzyszenia. Zadanie jest ciężkie i pełne wielkiéj odpowiedzialności. Pan Buscalione nie zdaje się mieć ochoty dłużéj je dźwigać. Idzie o wybór nowego prezesa. Mówią o wielu osobach, ale z liczby wszystkich, hr. Alfieri, siestrzan hr. Cavour zdaje się być najwłaściwszym; jest on synem byłego prezesa senatu piemonckiego; ministrowie bardzo mu sprzyjają. Niektóre dzienniki doniosły, że minister spraw zagranicznych uwiadomił swych agentów o pobudkach wyprawienia z Neapolu i cofnienia e x e q u a t u r wszystkim konsulom papieskim umocowanym w miastach królestwa. Ta wiadomość była myłną; minister spraw zagranicznych nierozesłał żadnéj noty, Przyczyny wydanego rozporządzenia są dostatecznie opowiedziane w wykładzie pobudek poprzedzającym dekret cofający e x e q u a t u r tym urzędnikom.

Opieka nad poddanymi włoskimi w Rzymie poruczona została konsulowi angielskiemu, jak i dawniéj tenże konsul czuwał nad wszystkimi poddanymi włoskimi nowo zjednoczonych z królestwem krajów.

T u r y n, 29 września. Książęta de Carignan i Amadeusz sabaudzki, dnia 1 października popłyną do Lizbony dla odwiedzenia królowéj portugalskiéj. W Gibraltarze znajdą eskadrę włoską złożoną z ośmiu fregat.

W skutek okolnika przesłanego do posłów zagranicznych, wolno będzie, jeżeli zechcą konsulom papieskim, którym cofnięto e x e q u a t u r, pozostać w królestwie.

Dziennik I t a l i a m i l i t a r e podaje skład marynarki wojennéj włoskiéj:

Okręt parowy szrubowy 1; fregat parowych szrubowych 9; fregat parowych pancernych 11; taran 1; korwet szrubowych 4; korwet parowych pancernych 2; korwet kołowych 2; parostatków gończych 11; parowych łodzi kanonjerskich 8; korwet żaglowych 9; parostatków przewozowych 18; hołowników 5; brygantyn żaglowych 4; statków przewozowych żaglowych 4; mniejszych statków 29; ogół 136.

Podług depeszy z Turynu z dnia 1 października, professor uniwersytetu rzymskiego i lekarz ambasady francuzkiéj dr. Maggiorani, został z Rzymu wypędzony; rząd włoski mianował go professorem w uniwersytecie Palermitańskim.

R z y m, 26 września. Wyniknął spór między ks. de Merode a hr. de Montebello, dowódcą dywizji francuzkiéj z następnego powodu:

„Major włoski, komendant w Isolette i drugi jeszcze oficér kąpali się w rzece Sacco, wyżéj ujścia rzeki Liri odgraniczającéj oba państwa; znajdowali się więc na własnéj ziemi. Żandarm papieski nazwiskiem Samorini, postrzegłszy tych dwóch oficerów, pozwolił sobie wystrzelić do nich dwa razy bez urzędnego ostrzeżenia; szczęściem, że chybił. Na huk wystrzału, napastowani oficerowie posłali przez znajdujących się przy sobie żołnierzy rozkaz do stojącego w blizkości oddziału, aby stanął pod bronią. Żandarm rzymski, spostrzegłszy żołnierzy włoskich począł uciekać, ale schwytała go czata francuzka, odprowadziła na odwach i miała na oku.

Spółcześnie dowódca bataljonu francuzkiego w Ceprano, zażądał instrukcji od swego jenerała; w tymże czasie oficer żandarmerji papieskiéj wysłał depeszę do ks. de Merode. Wnet nadeszła odpowiedź; ks. de Merode rozkazał oficerowi żandarmów wstrzymać ruch telegrafu, zabrać depeszę przesłaną przez jenerała francuzkiego do dowódcy oddziału w Ceprano i zażądać od niego wydania więźnia.

Gdy dowódca francuzki, nie otrzymał żadnego rozkazu od swojego jenerała, udał się więc znowu do biura telegraficznego dla wysłania drugiéj depeszy. Odpowiedziano mu, że narzędzie zepsuło się, że jest w naprawie i niemoże działać. Przez cały ten czas oficer żandarmerji nalegał na komendanta francuzkiego o oddanie mu żandarma Samorini, składając na dowód, otrzymany rozkaz ks. de Merode. Cały dzień na tém upłynął, nadszedł wieczór, komendant francuzki, nieotrzymując żądanéj instrukcji, oddał nakoniec uwięzionego żandarma, którego natychmiast odesłano koleją żelazną do Rzymu.

Po wyjeździe winowajcy, uwiadomiono komendanta francuzkiego, że telegraf został już n a p r a w i o n y. Pośpieszył on z przesłaniem jenerałowi swojemu szczegółowego sprawozdania; ten nietraci ani chwili czasu: dopomina się o zwrót żandarma, na co zakreśla trzy dni czasu. Po ich upływie, jenerał odebrał list bardzo lakoniczny, zawiadamiający go, że Samorini już nienależy do składu żandarmerji papieskiéj.

Skutkiem tego zajścia wydany został następny rozkaz dzienny.

„Przy brzegu rzeki Sacco, o 200 metrów od stanowiska francuzkiego, we czwartek dnia 10 września, żandarm papieski Samorini, bez żadnéj zaczepki, dwukrotnie strzelał na spokojnie kąpiących się wojskowych włoskich. Jenerał dowodzący dywizją, opatrzony posłannictwem czuwania, aby żadnych kroków nieprzyjacielskich nie dopuszczano się z obu stron granicy, postanowił oddać pomienionego żandarma pod sąd wojenny.

Miał do tego prawo, było to jego obowiązkiem; ale nie oddano mu winowajcy. Pozostała więc do spełnienia powinność cześć jego obchodząca, a mianowicie jawnego napiętnowania hańbą występku, którego ukarać mu niedozwolono i odepchnięcia od siebie wszel-

kiego spólnictwa w bezkarności, w ten sposób zapewnionéj.

Taki jest cel niniejszego rozkazu, który będzie odczytany w Rzymie w dniach 24, 26 i 28 bieżącego miesiąca przy appelu o godzinie 11 przed piechotą, przy appelu rannym przed artylerją i trzykrotnie przed dalszemi oddziałami, co dwa dni, poczynając od chwili jego otrzymania.

Dan w głównéj kwaterze w Rzymie dnia 22 września 1863.

Jenerał dowodzący dywizją zajęcia, adjutant cesarski.

(Podpisano): hr. de Montebello.

Francja.

— Paryż, 27 września. Monitor powszechny umieścił następną notę:

„Dziennik Presse ogłosił kilka artykułów, w których odpowiedzialność za politykę naszą zagraniczną wkłada na ministra spraw zewnętrznych.

„Obejmując w jednostajnéj naganie tak ogólny kierunek spraw, jak i sposób ich prowadzenia, rzeczony dziennik zapoznaje duch naszych instytucij. Pod teraźniejszym rządem myśl kierująca sprawami wypływa od panującego; minister odpowiedzialny jest tylko za jéj spełnienie.“

Największa działalność panuje w mennicy nadbrzeża Conti.

Kilogram czystego złota, stosownie do dekretu 22-go marca 1863, odpowjada wartości 3,100 franków; kilogram czystego srebra, wartości 200 franków.

Pod panowaniem cesarza Napoleona III, aż do 1 stycznia 1862 wybito monety złotéj za 4,711,910,340 fr. i srebrnéj za 196,193,088 fr.; bronzowéj za 14,610,554 fr. Od pierwszéj rzeczypospolitéj aż po rok 1861 wybito we Francji w pieniądzach srebrnych i złotych, podług sytematu dziesiątkowego, niezmierną summę 10,365,698,784 fr.

Dziennik ministerstwa narodowego oświecenia umieścił następny okolnik, przepisujący wykład dziejów współczesnych w ostatniéj klassie lyceów francuzkich:

„Panie rektorze!— czytałem programmat nowego kursu historji zaprowadzonego w klassie filozofji, który obejmować powinien ciąg zdarzeń od 1789 aż do dni naszych, ażeby ci, którzy za lat kilka przypuszczonymi będą do zajmowania się sprawami krajowemi, wiedzieli jaki był aż dotąd tryb życia tegoż kraju.

„W przedostatniéj klassie nauczyciel wykłada pod koniec roku zdarzenia zaszłe od 1789 do 1815. Uznałem za potrzebne powtórzyć tę naukę w ostatniéj klassie w sposób pobieżny. Dzisiejsza społeczność nasza w składzie swoim i potrzebach sięga rewolucji, aby ją należycie zrozumieć i należycie jéj służyć, koniecznem jest dokładniéj ją poznać.

„Wszakże w tym bystrym przeglądzie nauczyciel z innego stanowiska zapatrywać się będzie niż w klassie poprzedniéj. Na ten raz pominie wypadki wojenne, w roku przeszłym opowiedziane, lecz zastanowi się bliżéj nad logicznym związkiem rzeczy, zwróci uwagę na ruch, niepewny, niekiedy przyśpieszony i zuchwały, ale zawsze stanowczy i czynny naszéj społeczności francuzkiéj ku nowemu i prawowitemu celowi jéj niecierpliwych prągnień; im więcéj jest pomyślności rzeczowéj, tém większa jest pomyślność moralna.

„Od roku 1815, opowiadanie począwszy swój bieg, rozszerza się z kolei i jak potrzeby nasze, przekracza daleko granice kraju. Jest to zaszczytem naszéj ziemi, że ściąga na siebie uwagę ludów i że daleko wpływ swój czuć daje. Kraj nasz tyle działał i myślał dla świata, że mało znaleźć można zadań europejskich, któreby nie były razem zadaniami francuzkiemi, tak dalece, że bez nauki dziejów obcych niepodobna dobrze wytłómaczyć sobie dziejów własnych. Nadto, różne narody Europy, a nawet świata, stają się coraz spójniejszemi. Należy łączyć z sobą tak ich roczniki, jak łączą się ich potrzeby.

„Ułożyłem programmat w taki sposób, aby zdarzenia dokonane w rozmaitych krajach wyjaśniały się i tłómaczyły jedne przez drugie. Pod tym względem przyjdzie wam, panie rektorze, przypominać nauczycielom jednę z zasad wykładu, podług któréj mniéj starać się powinni o wielość, jak o dobry wybór tego, czego uczą. Zwrócisz pan także ich uwagę, że usiłowałem rzucić raczéj światło na rzeczy niż na osoby. Ludzie mijają, zdarzenia są trwałe, a synowie nasi mieć muszą do czynienia z następstwami. Nawet co do samych zdarzeń, nie należy ich badać trybem Swetoniusza lub Saint-Simona, lecz patrzyć na nie z wysoka i z daleka, bo to pozwala dobrze widzieć.

„Nauczyciel jedynie zatrzyma się nad zdarzeniami ważnemi lub wybitnemi, którym czas rzucając je na swoje rzeszoto, nie dozwolił przejść przez otwory i zginąć.

„Wprowadziłem w dzieje pomysłów i zdarzeń bieżącego wieku wybór wiadomości z ekonomji politycznéj. Nie znaczy to, żeby katedry nasze miały się przeobrazić i żeby zdarzenia miały ustąpić miejsca śmielszym teorjom. W lyceach nie chodzi o naukę nową: i owszem wykładać należy naukę już wyrobioną i sprawdzoną przez doświadczenie. Owoż, od wieku jak ekonomiści wzięli się do pracy, wynieśli na światło pewną liczbę prawd, którym dziś nikt już nie zaprzecza, a które z wielkim pożytkiem uczniów i kraju wykład naukowy przyswoić sobie może. Dziś inne są potrzeby. Zadania ekonomiczne zajęły nader wielkie miejsce w naszéj społeczności; historja pomijać ich nie może, jeżeli chce pozostać tém, czém być powinna: skarbem doświadczenia ludzkiego, nauczycielką życia magistra vitae. Anglja mogła przebyć spokojnie straszliwe przesilenia, bo jéj wyrobnicy wiedzą co jest jeszcze nieświadomém dla naszéj młodzieży, znają tam najczulsze sprężyny pracy i życia ekonomicznego. Z téj nieświadomości wypłynęły nasze nędze 1848 roku.

„Dzięki takiéj nauce, nasi wychowańcy, wychodząc z lyceów, nie wpadną w świat dla siebie nieznany, wskażemy im ten obszar, na którym aż do dziś dnia chodzili bez przewodnika i postawimy ich w możności zrozumienia zdarzeń, wśród których zastało ich poważniejsze życie. Rzucić młodzieńca w społeczność, nie objaśniwszy mu ani składu, ani potrzeb, jakie w niéj znajdzie, byłoby to samo, co rzucić w bitwę strzelca uzbrojonego tak, jak łucznicy Karola VII.

„Cel tego kursu znany jest wam, panie rektorze, oświecić on powinien drogę, na którą wstępują nasi synowie, poczynając być mężami lub obywatelami.

„Jakiż duch przenikać powinien jego wykład? Duch pokoju i sprawiedliwości.

„Znajdowałem zawsze w dziejach wielką siłę ukojenia. Wszystkie jéj nauki okazują, że jeżeli bezwarunkowośc spoczywa w prawdzie religijnéj i w prawdzie naukowéj, polityka jak prawo stanowi zadanie stosunku, przyzwoitości między rzeczami, które są jeszcze do zrobienia, a rzeczami już dokonanemi, że należy, nie poddając się im, mieć wzgląd na namiętności, przesądy, i że największą potęgę stanowi niezłomność umiarkowania. Historja pobudza lękliwych, przedstawiając im niezbędne konieczności rzeczy i uspakaja niecierpliwych, dowodząc, że nic trwałego nie dzieje się dorywczo, że przeszłość jest najobfitszą w wątek przeszłości i że na wszystko potrzeba czasu, tego potężnego nauczyciela, jak mówi nasz stary Eschyles.

„Jakoż przekonany jestem, że badanie w dobréj wierze doświadczeń, przez które przechodzimy od lat ośmdziesięciu, przyczyni się raczéj do ukojenia umysłów, rozniecając w nich światło, niż do ich rozdrażnienia, i że skuteczniéj przyłoży się do utrwalenia i poprawy naszych instytucij niż do ich zachwiania.

„Zechciéj więc, panie rektorze, najtroskliwiéj czuwać, jak to i sam osobiście uczynię i przez ogólnych nadzorców, aby ten wykład został szkołą moralności, uszanowania i umiarkowania; prawda we wszystkiém, wstręt najsilniejszy dla złego, a wyrozumiałość dla błądzących, którzy służyli krajowi, sądząc, że służyli mu hołdując prawdzie.

„Szanujmy ludzi, którzy przed nami dźwigali brzemię powszednie, abyśmy, nie zważając na nasze błędy, podobnież byli szanowani. Rząd cesarski, jak jego wiekopomny założyciel, pragnie pojednania stronnictw; najpiękniejszém dla niego będzie, kiedy ze wszystkich przekazanych nam przez rewolucje, pozostanie tylko jedno—stronnictwo Francji.

„Nie potrzebuję, panie rektorze, uprzedzać, że rząd przepisując ten nowy kurs, nie myśli wcale naszych nauczycieli historji przerabiać na zaślepionych i namiętnych rzeczników sprawy, o któréj wygranie bynajmniéj już nie chodzi.

„Każdy stronnik musi dzieje kazić, jeżeli chce zastosować je do swoich zamiarów; ale ten, co przedstawia ogólne potrzeby kraju, po złożeniu mu szlachetnych usług, kto przedstawia sam naród i jego najszlachetniejsze pragnienia, ten nie lęka się światła, ani porównania z kimkolwiek, ten prosto żąda prawdy.

„Nauczyciele więc historji waszéj akademji, panie rektorze, niech w wykładzie przenikną się tém światłem patryotyzmu, który cześć i dobro kraju stawi wyżéj nad wszelkie względy, i tą sprawiedliwą dumą, jaka wypływa z myśli, ze należymy do ukształconego, wolnego i potężnego społeczeństwa.

„Minister oświecenia narodowego

V. Duruy.

Paryż, 28 września. Król Ferdynand portugalski wypłynął z Bordeaux d. 26 na fregacie, czekającéj na jego rozkazy przy ujściu Girondy. Krótki pobyt królewski podobał się mieszkańcom, bo muzyka fregaty portugalskiéj co wieczór przybywała do miasta i na przechadzkach bawiła powszechność odegrywaniem krajowych swoich melodij.

Mówiono dziś w Paryżu, że parlament francuzki będzie otwarty w drugiéj połowie października. Cesarz chce zagajenie przyśpieszyć, bo rugi, a mianowicie rozprawy nad adresem będą pracowite i długie; najmocniéj mu chodzi, aby parlament zamknąć w kwietniu.

Dziś w ministerstwie rolnictwa i robót publicznych, wyższa rada handlowa dała posłuchanie delegowanym z osad francuzkich, dopraszającym się o zniżenie cła przywozowego od cukru. Opieka nad cukrowarniami z buraków, skłoniła rząd do nałożenia wysokiego cła na cukier trzcinowy, przywożony z osad francuzkich. Osadnicy poczytują to za niesprawiedliwość i rzeczywiście jest rzeczą niesłuszną dźwigać przemysł jednéj części obywateli państwa z uszczerbkiem drugiéj. Żądania osadników są tém sprawiedliwsze, że prawodawstwo francuzkie zniosło niewolę, a więc i pracę przymusową; niegodzi się więc skazywać na upadek uprawy trzciny cukrowéj tam, gdzie klimat tak dzielnie jéj sprzyja, dla tego, aby niedać upaść we Francji cukrowarstwu z buraków, wówczas, gdy rola pod ich uprawę zajęta, mogła by wybornie dostarczać równie dochodnych, a nawet dochodniejszych ziemiopłodów.

Na giełdzie paryskiéj papiery znacznie podskoczyły, co przypisują mowie lorda Russell, zwiastującéj utrzymanie pokoju.

Austrja.

Wiedeń, 25-go września. Odpowiedź króla pruskiego na list zbiorowy, oddaną została w Wiedniu dziś po południu.

Wiedeń, 26 września. Sir Charles Lenne-Wyke, poseł angielski i minister pełnomocny w Meksyku, przybył dziś do Wiednia.

Dziennik dla cudzoziemców oznajmuje, że sławny malarz belgijski Dell' Aqua, wezwany został do Miramare przez arcy-książęcia Ferdynanda-Maksymiljana. Ponieważ ma się on znajdować w Miramare podczas pobytu tam deputacji meksykańskiéj, domyślają się, że arcy-książę poruczy mu przedstawienie na płótnie pamiętnego dnia oddania mu korony.

Prusy.

Berlin, 27 września. Jutro wieczorem o trzy kwadranse na 8-ą król wyjedzie do Baden-Baden, gdzie ma obchodzić rocznicę urodzin królowéj.

Berlińska giełdowa gazeta oznajmuje, że mówią w kołach dyplomatycznych téj stolicy o zagajoném małżeństwie między królewiczem Humbertem i księżniczką Marją-Luizą, młodszą córką książęcia Hohenzollern-Sigmaringen. Królewicz włoski ur. d. 14 marca 1844, a księżniczka Marja-Luiza 17 listopada 1845.

Berlin, 28 września. Dzienniki niemieckie dziś dopiéro ogłosiły odpowiedź króla pruskiego na list zbiorowy z d. 1 września panujących niemieckich i burmistrzów miast wolnych:

„Przy liście pisanym przez waszę (cesarską, królewską, elektorską, wielko-książęcą, landgrafowską, książęcą, sławetną, mość) wspólnie z innymi panującymi niemieckimi i przedstawicielami miast wolnych, dnia 1 bież. miesiąca, doszły do mojéj wiadomości projekta reformy związkowéj, ułożone we Frankfurcie. Wziąłem je pod najsumienniejszy rozbiór, tak jak to przyrzekłem w liście pisanym przezemnie d.20 sierpnia do n. cesarza austryackiego do Frankfurtu. Rzeczony rozbiór niezdołał mię przekonać, że doradzany akt reformy, w swoim obecnym kształcie może uwieńczyć podejmowane przez nas, w ciągu wielu lat usiłowania około poprawy konstytucji związkowéj. Nie znalazłem w projekcie prawdziwego obrazu stanu i potrzeb, które w rachubę przyjąćby należało, chcąc zapewnić takiemu dziełu żywotność i trwałość.

„Nie zawaham się przeto oświadczyć waszéj i t. d., chociaż z wielkim żalem, że obowiązki moje jako króla pruskiego i jak panującego niemieckiego, niepozwalają przyjąć projektu udzielonego mi za podstawę nowéj konstytucji związkowéj.

„Nie mogę przyzwolić na rozszerzenie celu związkowego takiego, jak był określony przez traktaty; ani na rozszerzenie centralnej władzy związkowéj, dopóki nie będzie zupełnie przyjętą jak przystoi w rachubę, waga Prus w Związku i we wspólnych potrzebach narodu niemieckiego. W tym duchu poczytuję za pierwszy warunek mojego przyzwolenia na radykalną reformę istniejących traktatów związkowych, zgodzenie się na trzy punkta, które poruczyłem mojemu ministrowi spraw zagranicznych obszernie wam wytłómaczyć. Te 3 punkta obejmują:

1-mo. Veto Prus i Austrji, przynajmniéj w przedmiocie wojny związkowéj, nie zmierzającéj do odparcia napaści na granice Związku niemieckiego.

2-o. Najzupełniejsza równość praw Prus i Austrji co do przewodniczenia i kierowania sprawami związkowemi.

3-o. Przedstawicielstwo narodowe, wypływające nie z delegacji, ale z wyborów bezpośrednich, stosownie do ludności różnych państw, których przynależytości w rzeczy uchwał tyczących się spraw związkowych, powinnyby być przedmiotem obrad, a w każdym razie otrzymać większą rozciągłość od téj, jaką zapowiada teraźniejszy projekt reformy.

„Nim zgoda nastąpi na tę podstawę, roztrząsanie innych szczegółów udzielonego mi projektu, mojém zdaniem, nie potrafi doprowadzić do pożądanego wypadku. Poruczyłem więc mojemu ministrowi spraw zagranicznych zagaić naprzód rokowania z rządem cesarsko-austrjackim co do téj zasady, w nadziei, że wasza i t. d. zechce, skoro potrzebna zgoda zajdzie, wywołać razem zemną zebranie konferencij ministerjalnych, na których przygotowanoby prace, mające otrzymać ostateczną sankcję panujących niemieckich.“

Przyjmij i t. d.

Wilhelm.

Kontrasygnował Bismarck.

Berlin 23 września 1863 roku.“

DANJA.

Kopenhaga, 22 września. Podług depeszy telegraficznéj do Gazety narodowéj, ogłoszono w Szlezwigu cztery rozporządzenia tymczasowe, między któremi, jedno znosi służebność, do jakiéj aż dotąd włościanie obowiązani byli w dobrach szlachty i po klasztorach.

Piszą dnia 22 września z Elder do tejże gazety: Minister wojny rozkazał co najprędzej zająć piechocie miasta Friedrichstadt i Husum, najpołudniowsze miejscowości Szlezwigu. Przeznaczono na to piąty bataljon składający się z samych żołnierzy duńskich. Współcześnie powołano do czynnéj służby oficerów wojsk zapaśnych. Powiększono bataljony piechoty ze czterech rot do siedmiu. Półki huzarów składać się będą zamiast ze czterech, z sześciu szwadronów; trzy półki dragonów powiększone będą podobnież każdy o jeden szwadron; co wszystko ma być dokonane do pierwszego października.

— Odbył się dnia 19 września przegląd w Kopenhadze, 16-tu bataljonów, składających kontyngens holsztyński siły zbrojnéj związku niemieckiego. Uczniowie uniwersyteccy dopuścili się nieprzyzwoitości, że podczas i po przeglądzie, w obecności inspektorów Związku niemieckiego, zanucili pieśń narodową duńską „Der tappere Land soldate“ (waleczny żołnierz krajowy). Jenerał pruski von Schlichting, który okazał wielką uprzejmość dla oficerów duńskich, zdawał się na to nie zważać, lecz ukłonił się studentom, chwaląc ich piękne głosy.

Tymczasem we Frankfurcie połączone komitety na ostatniem posiedzeniu sejmu związkowego przedstawiły następne uchwały:

Wysoki sejm związkowy postanawia:

I. Rząd królewsko-duński, książęcy holsztyńsko-lauenburgski nie spełnił swoich powinności związkowych względem konstytucji księstw holsztyńskiego i lauenburgskiego, a mianowicie, nieusłuchał dekretu związkowego 9 lipca 1863, zapadłego w moc uchwały 27 sierpnia 1863; nadeszła więc teraz pora nakazania środków przymusowych i wprowadzenia ich w wykonanie w tych dwóch księstwach, o tyle, o ile nie ziszczono jeszcze postanowień związkowych, 11 lutego, 12 sierpnia 1858; 8 marca 1860; 7 lutego 1861 i 9 lipca 1863.

II. Środków przymusowych podejmą się rządy: cesarsko-austryjacki, królewsko-pruski, saski i hanowerski, mianowicie: 1-o Rządy saski i hanowerski, naznaczą, każdy ze swéj strony po jednym komisarzu cywilnym, dla spełnienia przymusu, według instrukcij, jakie dane im będą przez zgromadzenie związkowe i dla kierowania na miejscu króla-książęcia, bez ubliżenia jego prawom zawieszającym się do czasu, administracją księstw holsztyńskiego i laenburgskiego, aż dopóki zupełnie uskutecznionemi nie zostaną uchwały związkowe w § 1 wymienione. 2-do. Też rządy dostarczą wymienionym komisarzom cywilnym siłę zbrojną z 6,000 ludzi, w składzie, jaki między sobą umówią. Rządy austrjacki i pruski wezwane będą, aby łącznie z rządami saskim i hanowerskim, miały na podorędziu, w razie materjalnego oporu zawyrokowanym środkom przymusowym, liczniejsze jeszcze siły, mające poprzeć, owe 6,000 ludzi, o których wyżéj powiedziano.

III. Powyższa uchwała objawiona zostanie rządowi króla-książęcia, przez jego pełnomocnika, w moc artykułu IV prawideł przymusu związkowego, przy dołożeniu wywodu pobudek kommisji dnia 18 czerwca 1863 i wyroku związkowego dnia 19 lipca tegoż roku, a nakoniec postanowienia dzisiejszego. Król-książe wezwany będzie zastosować się do nich i uwiadomić o swojem postanowieniu, w przeciągu trzech tygodni.

IV. Rządy austrjacki, pruski, saski i hanowerski mają być zawiadomione przez swoich pełnomocników, aby rozpoczęły wszystkie właściwe przygotowania do spełnienia natychmiast uchwalonych środków.

Baron Direkineck, przedstawiciel duński przy sejmie niemieckim, ciężko zachorował; nie wróci więc na swoję posadę i zdaje się, że w obecnych okolicznościach, rząd duński wstrzyma się z naznaczeniem jego następcy.

ZWIĄZEK NIEMIECKI.

Frankfurt, 25 września. Dziś otworzył się kongres rzemieślników niemieckich w sali cesarskiéj. Kongres był uchwalony przez stowarzyszenie rzemieślników niemieckich założone w roku przeszłym w Wejmarze, stowarzyszenie, które położyło sobie za cel walkę przeciw wprowadzeniu i rozszerzeniu swobody przemysłowéj, oraz obronę dobra rzemieślników.

Około 80-ciu miast niemieckich przystąpiło w ciągu roku do stowarzyszenia.

Wysłały one około 200-tu przedstawiciell szczególniéj z Niemiec północnych i środkowych.

P. Schrendt, malarz, otwiera właściwie tak zwane posiedzenie, mową wyjaśniającą cel obecnego kongresu. Wszystkie pochopy swobody pochodzą od ludu, rzekł mówca, i od mieszczaństwa, które niechce swobody przemysłowéj.

Na tém piérwszém posiedzeniu głównie zajmowano się projektem ogólnego prawa, co do rzemiosł w Niemczech, które powinno być sankcjonowane przez państwo. Rozprawy w tym przedmiocie trwały więcéj 5-ciu godzin. Rzeczony projekt przyjęto jednomyślnie i wszyscy mówcy zgodzili się na to, że ekonomiści nie mają pojęcia o położeniu rzemieślników.

Następnie roztrząsano właściwe środki polepszenia doli i stanu wyrobników. Cechy powinny być utrzymane, czeladnik nie może zostać majstrem póki nie zda egzamenu.

Ponieważ, jak się rzekło, rozprawy głównie toczyły się o powodach skłaniających do uchwały ogólnego prawa rzemiosł, nie obojętnem będzie wskazać niektóre z tych pobudek, jak naprzykład:

„Każde powołanie ludzkie zawiera w sobie warunek sine quo non swojéj organizacji.

„Rozmaite zdolności powołania wyłączne rozmaitym usposobieniom, dowiodą do jakiego stopnia państwo może oprzeć tę organizację na prawach stałych.

„Niepodobna rozróżnić znamienia zdolności do rozmaitych powołań inaczéj, jak opierając się na głębszem i praktycznem poznaniu ludzkości.

„Ze względu na nieustające postępy przemysłu, rzemiosła powinny być uznane i ustalone przez państwo.

„Celem ogólnego prawa o rzemiosłach jest czuwanie nad ubogą czeladzią i jéj godnością w stosunkach z bliźnim.

„Gdy usiłowania epoki dążą do utworzenia spójności między wszystkiemi rzemiosłami, już to samo upoważnia i obowiązuje rzemieślników do żądania tak dla własnego jako i powszechnego dobra, uchwały ogólnego prawa rzemieślniczego.“

Ogólne rozprawy zamknięto o godzinie 5-éj wieczorem, wniesieniem pana Trunk, sędziego w Eisenach, aby kongres jednomyślnie uznał przytoczone pobudki.

— Podług dziennika frankfurckiego Europa, posiedzenie 26 września kongresu rzemieślników niemieckich odbyło się następnie:

Kongres od godziny 9-éj zrana do 5-éj wieczorem obradował nad projektem wypracowanym przez kommitet centralny hamburgski, ogólnéj organizacji wszystkich rzemiosł w Niemczech.

P. Riedel z Berlina, gorliwy członek stronnictwa feodalnego, dawniejszy radca stanu, był sprawozdawcą kommisji; na tém samem posiedzeniu, zgromadzenie oświadczyło się za ustanowieniem rad rzemieślniczych, za ich klassyfikacją i obowiązującem należeniem do cechów.

Posiedzenie poobiednie otworzył zajmujący, a nadewszystko wielkiéj doniosłości wypadek. Nowa gazeta frankfurcka zakończyła sprawozdanie swoje z posiedzenia wczorajszego d. 25 września następnemi uwagami: „Członkowie würtenberscy kongresu wyrobników przestaną należeć do obrad, jeżeli nie zapadnie jakakolwiek uchwała przeciw swobodzie przemysłowéj i w tym celu spisali już protestację.“ Owoż członkowie würtenberscy oświadczyli, że to twierdzenie jest nieprawdziwe, lecz uznają, że następne zajście mogło mu nadać pewien stopień wiary.

Kiedy na posiedzeniu przygotowawczem d. 24 sierpnia członkowie studgardzcy słyszeli wielu mówców, domagających się o odmówienie głosu każdemu, co ośmieli się mówić za wolnością przemysłową, rzeczeni członkowie postanowili przeciw temu zaprotestować i dopóty wstrzymać się od rozpraw, dopóki zgromadzenie nie odrzuci wniosku, ścieśniającego swobodę głosu.

A gdy deputowani frankfurccy już poczynili potrzebne kroki, aby Nowa gazeta frankfurcka sprostowała popełnioną omyłkę, jakiś p. Todt z Minden poczytał za powinność — co wywołało śmiech ogólny — piorunować na dziennikarstwo. P. Todt uniosł się do tego stopnia, że p. Closs ze Stutgardu, redaktor gazety rozumiał, iż należało mu z oburzeniem odeprzeć podobne obelgi. Jakiś p. Posche w zabranym następnie głosie raczył zgodzić się, że i między redaktorami mogą być ludzie uczciwi.

Zgromadzenie przechodzi potém do porządku dziennego i w długim, bardzo żwawym rozbiorze roztrząsa projekt, o składzie cechów, obowiązkach majstrów i t. d.

Ktokolwiek może zajmować się rzemiosłem, powinien stosownie do statutów cechowych prosić o wpisanie siebie do cechu, oraz otrzymać prawo zostania majstrem. Ponieważ zgromadzenie wyrzekło, że każdy obowiązany jest zapisać się do cechu, musiało więc przyjąć powyższy statut, a przyjęcie jego uważać za rozstrzygnienie samego bytu cechów. Cech nie jest stowarzyszeniem, mówił daléj; ale raczéj pewnego rodzaju izbą przemysłową; nie może on rekrutować swoich członków, musi przyjmować każdego, który doń wchodzi i na téj tylko podstawie rzemieślnicy potrafią ocalić swoję autonomję.

Wiadomo nadto, że obok majsterstwa istnieją czeladnicy i uczniowie, tudzież że zebrani rzemieślnicy we Frankfurcie, po większéj części są zachowawcami. Dla tego majster Schüren z Akwisgranu ośmielił się wynurzyć swoje zdanie o wyborach i składzie izb pruskich; z ultrakatolickiego swojego stanowiska przewiduje w duchu zupełnie inny wypadek wyborów w Prusiech, jeżeli systemat cechów wejdzie w życie.

P. von Chapius, podpółkownik pruski zabłąkał się także na to posiedzenie i rozumiał, że było tu najwłaściwsze miejsce do zagrzania obecnych, aby wybrali na sejm posłów pewnych i podzielających zasady rzemieślników zgromadzonych we Frankfurcie; bo to zapewni i dla rzemieślników pruskich prawną organizację. Rząd pruski niemoże, mówił podpółkownik, samorzutnie nadać téj organizacji rzemieślnikom, ze względu na jéj sejm. Ale jeżeli rzemieślnicy na blisko przyszłych wyborach zachowają się jak powinni, wówczas ta trudność upadnie. Dwaj członkowie zgromadzenia, majstrowie Riedel i Kaffra, obaj Prusacy, powstali przeciw wnioskowi, przeciwnemu swobodzie druku; ale przekrzyczano ich i wniosek jednomyślnością prawie został przyjęty.

DEPESZE TELEGRAFICZNE.

TRIEST, czwartek 8 października. Podług wiadomości z Aten z d. 2 bież. miesiąca, przesilenie ministerjalne jeszcze nie ustało.

Zgodnie z postanowieniem zgromadzenia konstytuanty, korrespondencje prywatne króla Ottona mają mu być oddane bez ich otwierania; korrespondencja dyplomatyczna podobnież nieczytana wręczona być powinna nowemu królowi, korrespondencja zaś prowadzona wewnątrz kraju będzie wydana na jaw. Pełnomocnicy duński i angielski wystąpili z silnemi zarzutami przeciw téj uchwale; nic atoli ostatecznego w téj mierze nie postanowiono.

Minister angielski zagroził rządowi, że wojska angielskie i francuzkie osadzą Ateny, jeżeli sprowadzeni będą do stolicy żołnierze greccy, którzy mieli udział w rozruchach czerwcowych.

Donoszą z Konstantynopola d. 2-go października, że Zija-bej został mianowany ministrem sprawiedliwości.

HERMANNSTADT, piątek 9 października. Sejm siedmiogrodzki postanowił wysłać posłów na radę cesarstwa; jutro przystąpi do wyborów.

FRANKFURT, piątek 9 października wieczorem. Dziennik Europa zbija twierdzenie Nowéj gazety frankfurckiéj, że pożyczka austrjacka nie będzie rozciągniętą w ciągu bieżącego roku. Przeciwnie oznajmuje, że może już w dniu jutrzejszym p. Plener przedstawi radzie cesarstwa projekt do prawa upoważniającego rząd do układów, o pożyczkę stu miljonów zł. r.

WIADOMOŚCI BIEŻĄCE.

—JAN VOIGT. Dzienniki doniosły o zejściu ze świata sędziwego Jana Voigta, dnia 23 września bież. r. Imię tego męża znane jest w dziejach ze znakomitego dzieła: Historja Prus od najdawniejszych czasów aż do upadku panowania zakonu niemieckiego. Niżéj powiemy z jakiego powodu ta praca tak blizko nas obchodzi; teraz przebiegniemy po krótce koleje jego życia.

Jan Voigt, doktor filozofji, tajny radca, professor historji w uniwersytecie królewieckim, dyrektor tajnego archiwum, senjor uniwersytetu i przedstawiciel jego w pruskiéj izbie panów, urodził się w księstwie Sasko-meiningeń-

o tém, we wsi Bettenhausen dnia 27 sierpnia 1786 roku. Ojciec jego był chirurgiem, chciał, aby i syn tenże stan obrał, lubo młodzieniec nie wiele okazywał do tego ochoty. Dla nauczenia się po łacinie odwiózł go ojciec do jednego z uczonych swoich krewnych, mieszkającego we wsi Henneberg, ale tam więcéj pociągały go do siebie rozwaliny dawnego rodowego zamku, niż grammatyka łacińska i słównik. Całe dni, o kilku tylko kartoflach w kieszeni, trawił na oglądaniu i odbudowywaniu w wyobraźni dawnego zamczyska, tak, że trzeba było go stamtąd oddalić, jeśli chciano, aby się czegoś nauczył. Po upływie więc roku, ojciec zawiózł go do liceum w Meiningen, gdzie dyrektor Schaubach, wsławiony swoją historją astronomji, potrafił obudzić w nim żądzę nauki; jakoż należycie w liceum przygotowany, chociaż pragnął poświęcić się stanowi nauczycielskiemu, idąc za wolą rodziców i krewnych w 20-m roku życia, to jest 1806, został uczniem uniwersytetu w Jena. Słuchał tam teologji pod Griesbachem, Gablerem i Agusti; filologji pod Eichstaedtem, który przyjął go do tak zwanego założonego przez siebie towarzystwa łacińskiego. Voigt najpilniéj uczęszczał na godziny Eichstaedta i Griesbacha, wykładającego wówczas historję kościelną. Przybycie na krótki czas przed bitwą jenajską Ludena z Berlina i jego programmat historji powszechnéj, a następnie sam jéj wykład tak pociągnęły młodzieńca, że wyłącznie postanowił poświęcić się nauce dziejów. Pragnął co prędzéj ukończyć teologiczne nauki, aby zapewniwszy sobie sposób do życia, oddać się ulubionéj nauce. Ale śmiertelna choroba, w ciągu któréj wpadł w 9-cio godzinne omdlenie, tak, że już miał być pogrzebiony, zmusiła go odłożyć examena teologiczne aż do końca drugiego roku. Otrzymawszy stopień kandydata teologji, dał się poznać jak kaznodzieja; lecz nauki historyczne i filologiczne ciągnęły go do siebie, za pozwoleniem więc ojca wrócił nazad do Jeny. Tu rozmaitość poglądów Ludena i Griesbacha na dzieje kościoła, obudziły w umyśle jego wątpliwości, a potém skłoniły do własnych poszukiwań. Za główny przedmiot obrał sobie zbadanie okresu papieża Grzegorza VII-go właśnie z tego powodu, że dwaj przewodnicy Voigta, Luden i Griesbach, rozmijali się zupełnie w sądzie o téj wielkiéj dziejowéj postaci. Duch filozoficzny pierwszego, a rozległa nauka drugiego doprowadziły ich do wprost przeciwnych wniosków. W roku 1809, Niemejer wezwał młodego Voigta na nauczyciela do tak zwanego Paedagogium do Halli i poruczył mu wykład dziejów starożytnych i kościelnych. Tu począł Voigt badać źrzódła starożytnych i średniowiecznych dziejów i pod tym względem zostawał w ciągłych listownych stosunkach z Ludenem. Gdy w poszukiwaniach swoich od karolowingskich i saskich cesarzów przeszedł do frankońskich i do papieża Grzegorza VII, stanęła znowu w jego duszy ta postać i ośmielił się przystąpić do napisania jéj żywota. Dla otrzymania stopnia napisał naprzód rozprawę łacińską De Gregorio septimo. Heeren, pierwszy wówczas historyk niemiecki, wydał sąd przychylny o téj pracy i zagrzewał Voigta do troskliwszego i obszerniejszego przedstawienia raz obranego przedmiotu. W ten sposób powstało pierwsze dzieło uczone Voigta pod napisem: Hildebrand, jako papież Grzegorz VII, i jego wiek. Sumienny młody dziejopis oddał bezwarunkową sprawiedliwość wielkiéj potędze ducha i żelaznéj woli papieża, którego całe stronnictwo filozoficzno-protestanckie za sprawcę niezliczonych klęsk, za zniszczyciela władzy cesarskiéj i ciemiężcę rozumu poczytywało. Wiele Voigt ucierpiał od wszelkiego rodzaju gorliwców; nie zwichnęło to jednak jego zawodu; silnym krokiem szedł daléj jak badacz dziejów, i miał zamiar opracować dzieje Hohenstaufenow, zwłaszcza, że Fryderyk Roth w Monachjum, przyrzekał mu nieznane dotąd źrzódła; ale gdy Fryderyk von Raumer uwiadomił go, że nad tym okresem pracuje, Voigt zaniechał przedsięwzięcia i wykończył dawniéj już rozpoczętą Historję Związku Lombardzkiego. Voigt zabierał się do podróży po Niemczech i Włoszech, dla naocznego obejrzenia widowni swoich historycznych badań, gdy otrzymał wezwanie na professora historycznych nauk pomocniczych w Królewcu, oraz na dyrektora tajnego archiwum. Złamanie nogi uczyniło go niezdatnym do podróży pieszych, jakie odbywać zamierzał; najchętniéj więc przeniósł się w roku 1817 do Królewca, i od owego czasu aż do późnéj starości pracował wytrwale, umiejętnie i pożytecznie nad okresem dziejów, do których najobfitsze źrzódła nie tylko stały przed nim otworem, ale znajdowały się w jego najbliższem rozporządzeniu. Wkrótce dał się poznać, jak najbieglejszy znawca wszystkiego co ściągało się do przeszłości Prus i zakonu krzyżackiego. Uwiadomiony o tém król Fryderyk-Wilhelm III, wspaniały orędownik wszelkich przedsięwzięć naukowych, szczodrobliwie opatrzył środki, które dozwoliły Voigtowi zwiedzić i pilnie zbadać cały kraj i wszystkie miasta i zamki, albo pod rządem krzyżackim niegdyś zostające, albo przez nich pozakładane. Przystąpił nakoniec do wypracowania i wydania na jaw dzieła, któremu świat uczony wysokie miejsce w literaturze historycznéj sprawiedliwie naznaczył. Te dziewięć obszernych tomów są prawdziwym skarbem wiadomości i przedstawiają obraz działalności rycerskiego zakonu w cztero-wiekowym blizko okresie. Dla nas szczególniéj historja Prus od najdawniejszych czasow ma niezmierne znaczenie. Wiadomo jak zakon krzyżacki sprowadzony przez książąt Mazowieckich zgubnie na Polskę i Litwę działał. Z owego czasu zródła piśmienne obu krajów były nadzwyczaj skąpe, albo w powodzi czasu i pożogach wojennych poginęły. Gospodarny zakon, z niemiecką dokładnością w prześlicznym i warownym zamku Malborgskim, troskliwie zbierał i przechowywał wszystkie pisma tyczące się i spraw zakonnych i rządu rozległym krajem pruskim i stosunków z dworem rzymskim, cesarskim, oraz z ościennymi niemieckimi książętami. Z domowych źrzódeł zaledwie w Polsce i Litwie wiedziano o Krzyżakach tyle, ile niezrównanéj zacności i pracy Jan Długosz o nich powiedział. Ale Długosz, mimo całą sumienność i miłość prawdy, oburzony zbyt gorszącą niewdzięcznością mnichów-rycerzy, przedstawił ich w ponurem świetle i jeżeli słusznie potępia ich nieprawość, chciwość i dumę, nie oddaje sprawiedliwości wysokim rządowym zdolnościom, jakie Krzyżacy rozwinęli i nie zwraca uwagi na tę zamożność do jakiéj kraj nieprzebytemi puszczami i bagniskami okryty, przez rolnictwo, handel i przemysł, doprowadzili. Nic więc dziwnego, że Voigt mający pod ręką pisane pomniki z owego czasu, a w naukowéj podróży, pomimo zniszczeń czasu, co krok natrafiając na ślady wielkich i trwałych prac krzyżackich, mimowolnie staje się ich chwalcą, albo przynajmniéj gorącym obrońcą. Umysł jego zawsze trzeźwy, a nawet zimny, oddalał złudzenia; sumiennie szukał prawdy, a na rozdrożach wątpliwości wolał trzymać się źrzódeł niemieckich, niż polskich, któremi wszakże nie pomiatał. Z tego pobieżnego poglądu na Historję Krzyżaków Voigta, łatwo zrozumieć, ile miłośnicy dziejów Polski i Litwy skorzystać z niéj mogą. Sędziwy dziejopis Litwy, Teodor Narbutt, nigdyby może pomnikowego swojego dzieła w takiéj obszerności nie napisał, gdyby Voigt pierwszych lodów nie złamał, i drogi do poznania starożytnéj Litwy nieutorował.

Wydanie na jaw głównego dzieła Historji zakonu krzyżackiego, poprzedził opis miasta Malborga i jego zamku, jako stolicy wielkich mistrzów. Kiedy ta książka ukazała się w roku 1824-m, Adam Mickiewicz, który po wyśpiewaniu Grażyny, chętnie myślą cofał się w wieki walk Litwinów z Krzyżakami, pragnął obeznać się znią, spodziewając się znaleźć poetyczny obraz stolicy potężnego zakonu, skąd tyle klęsk, późniéj krwawo odwetowanych na oba kraje spłynęło. Walenrod był jeszcze w rękopiśmie, Mickiewicz zżymał się po odczytaniu opisu Malborga, że skórzanny jak nazywał Niemiec, z innėm zapatrywaniem się na rzeczy nieraz psuł najpiękniejsze obrazy jego fantazji.

Voigt był nadzwyczaj pracowity i niemniéj uczynny. O'Nacewicz i Narbutt za jego pomocą wzbogacili swe zbiory wielu odpisami z tajnego archiwum, tyczącemi się wprost Litwy; Edward Raczyński winien Voigtowi, że mógł wydać na jaw Kronikę Wiganda i Kodeks dyplomatyczny litewski. Nie było roku, żeby Voigt nie wzbogacił jakiem nowem pismem dziejów pruskich. Rozprawa jego o Towarzystwie jaszczurczem, które skutecznie dopomogło Kazimierzowi Jagiellończykowi do zhołdowania Prus Królewskich; jego Kodeks dyplomatyczny, obejmując najważniejsze i najrzadsze dokumenta, do których odwołuje się w swojéj Historji zakonu, są szacownemi przyczynkami do poznania ducha opisywanego przezeń okresu. Wydał Voigt w obszernym tomie Zbior listów pisywanych do pierwszego książęcia pruskiego Alberta, z których niejeden szczegół i na ościenne dzieje nasze XVI wieku rzuca piękne światło. Słowem Voigt, oddawszy życie historji, zacnie wywiązał się z uczynionego w młodości ślubu. Otaczała go też wielka powaga i znaczenie naukowe. Rząd pruski ozdobił go znakami zasługi, stopniem radcy tajnego; uniwersytet królewiecki, ceniąc 46-cio letnie w gronie swojém prace, mianował senjorem i czcił jak ojca; a król wezwał go do zasiadania w izbie panów, dla przedstawienia w niéj najdawniejszego z uniwersytetów pruskich. Voigt żył lat 78 i zostawił obfite owoce poczciwéj i umiejętnéj pracy; imię jego będzie ze czcią wspominane.

PRZEGLĄD LITERACKI.

Wiek dopiero dziewiętnasty dojrzał okiem znawcy niewyczerpane skarby, jakie się ukrywają pośród ludu, w przejawie jego uczuć i myśli, w jego obyczajach, zwyczajach, podaniach i pieśniach. Największe genjusze nie wahały się zstąpić na te „niwy ducha," nie wzdragały się zapukać do ciemnéj i kurnéj chatki rolnika, by posłuchać jego bajów, odświeżyć się jego skowrończą pieśnią, podziwić zdrowy rozsądek, a nawet rozum w kilku trafnie rzuconych wyrazach zawarty, przypatrzyć się jego zabawom i smutkom, codziennemu i odświętnemu życiu. Rezultaty tych badań przewyższyły oczekiwanie: w tych prostych szczegółach wieśniaczego życia, odkryto ślady odległéj przeszłości, ich podanie nie jeden fakt dziejowy wyświeciło, ich pieśń stała się niewyczerpaném źródłem nowożytnej poezji, w ich obrzędach prześwietlały wieki bałwochwalstwa i zamierzchłych czasów. Dziś możnaby ułożyć nie małą bibljotekę z dzieł traktujących o ludzie, jego obyczajach, zwyczajach i podaniach. Wszystkie kraje mniéj lub więcéj do tego się przyczyniły.

Wyznajmy jednak otwarcie: nauka ludoznawstwa spoczywa jeszcze w kolebce, jeszcze się nie może wydobyć z pieluch i samodzielnie na świat wystąpić. Nauka ta bowiem, bo niewahamy się tak jéj nazwać, jeszcze jest bezładnym materjałem, który potrzebuje wiele czasu i potężnéj dłoni, by w jednolity wzniosła się pomnik wiedzy. Nieprędko to jednak nastąpi! Ileż to bowiem skarbów leży jeszcze nietkniętych, niezbadanych pośród ludu, który się nie lubi niemi popisywać, ile znowu jest fałszu i przesady w tém wszystkiém, co już o nim niby wiemy. W opisach podobnych niezmiernie rzadko spotkać się ze ścisłością historyczną; subjektowość wszędy jest przemagającą. Nie tylko po większéj części zbieramy na tém polu bez żadnéj krytyki, lecz co większa, lubimy owe zbiory przystrajać wedle swego widzimi się, odzierać je z omszonéj powłoki wieków, w któréj się do nas dostały, naginać po swojemu fakta, których wytłómaczyć niechcemy lub nieumiemy. Podobne zbiory na nic się nie przydadzą. Nie mniejszą one powinny się odznaczać dokładnością co fakta historyczne. W nich bowiem maluje się nie tylko przeszłość narodu, lecz duch jego, stopień cywilizacji, skłonności, uczucia, mądrość, pojęcia, zdolności, słowem cały człowiek.

I nie ulega żadnéj wątpliwości, że jeżeli kiedykolwiek te skarby umysłowego życia ludu, zostaną w cywilizowańszych przynajmniéj krajach, zupełnie zebrane, oczyszczone ze wszelkiéj przypadkowéj naleciałości, ocenione krytycznie i następnie porównane, zestawione we wszystkich punktach, podobnych lub sprzecznych, a to wszystko na podstawie dziejów powszechnych, na zasadach kultury, geografji, religji, statystyki i t. d. nieulega powiadamy żadnéj wątpliwości, że w téj nowo utworzonéj nauce, nie jedna głęboka a nieznana dotychczas prawda zabłyśnie, że z niéj lepiéj, niż ze wszystkich kronik i podróży poznamy i przeszłość narodów i stosunki ich pomiędzy sobą i powinowactwo, jakie pomiędzy nimi zazachodzi, i ducha, który ich ożywiał lub ożywia.

Żaden może naród niema tak obszernego pola dla ludoznawcy, co Słowiańszczyzna. Jéj „literatura kopalna" jak się wyraził wielki wieszcz, jest niewyczerpaną, a jéj ponętom nawet obcy oprzeć się nie mogą. Swieży tego przykład mamy na doktorze Grohmann, który w języku niemieckim wydał Klechdy Czeskie i Morawskie. Jestto nader zajmujący i obfity zbiór ludowych podań, które autor ze ścisłością niemieckiego badacza traktuje. Zastanawiają tu szczególnie podania o białych niewiastach, o których też wspomina Grimm w swojéj mitologji, tudzież kilka podań o białych pannach. Kolor biały widocznie miał jakieś głębokie mytyczne znaczenie u starożytnych Słowian. Dość przypomnieć Biełboha i t. d. Ciekawe tu są podania o żołnierzach niebieskich, które zapewnie bliższéj nas epoki sięgają, tudzież o boginiach—wieszczbiarkach, które lud czeski nazywa sudicky. Skoro się niemowlę gdziekolwiek urodziło, nie zaniedbały tam stanąć owe boskie niewiasty, a ze znaków sobie wiadomych, wróżyły o jego przyszłości, a szczególnie kiedy i z kim wstąpi w związki małżeńskie? jak prędko i z jakiego powodu ducha wyzionie? Ponieważ takie przepowiednie zależały od dobréj woli wieszczek, stawiano na ich przyjęcie chléb, sól i piwo. Z tych podań pokazuje się, że starożytnym Czechom znane były fetysze, czyli duchy żywiołów i zwierząt. Z tych ostatnich najwięcéj upowszechniona była cześć wężów. Mieszkańcy gór zachowali podania o olbrzymach, mieszkańcy dolin o łowach na dzikiego zwierza. Widzimy stąd jak wielki wpływ wywiera miejscowość na wyobraźnię ludu. Geografja jest podstawą mitologji — przynajmniéj w jéj podrzędnych przejawach. Wiele tu jednak jest pierwiastku germańskiego, a kilka nawet podań żywcem prawie jest wziętych od ludu bawarskiego. Klechdy te są napisane stylem prostym lecz wdzięcznym i ożywionym.

Również na podaniu, tylko niemieckiém i średniowiecznèm, jest wdzięcznie osnuty poemat młodego, pełnego talentu Wilhelma Hertza, p. t. „Hugdietrichs Brautfahrt," który niedawno wyszedł na widok publiczny. Wziętym jest z podań górno-niemieckiego ludu i śmiało może być poczytywanym za najpoważniejszy utwór niemieckiéj literatury. Odznacza się szczególną prostotą i naiwnością opowiadania.

Treść jego w tych słowach da się zamknąć: Hugdietrich, król Bizancjum, usłyszał o niezrównanych wdziękach Hildegardy, córki króla Walgunta, którą ten trzyma zamkniętą w wieży i klnie się, że za życia za mąż jéj nie wyda. Przeciwność jest bodźcem miłości. Owóż nasz Hugdietrich, nie na żarty rozkochany, za radą swego nauczyciela, przebiera się za dziewicę i wszedłszy na zamek Walgunta, zyskuje naprzód przywiązanie królowéj, któréj prześliczną tcze szatę, i króla któremu z pereł robi szlafmycę, dostaje się wreszcie przed oblicze swojéj ukochanéj. Reszta, ma się rozumieć, poszła jak po maśle; kochankowie ubłagali rodziców i pobrali się.

Literatura francuzka ważny uczyniła nabytek. Pan E. Viart wydał: Du principe de la morale envisagée comme science. Ze wszystkich rozgałęzień filozofji, Etyka bezwątpienia największe ma prawo do naszego uznania. Obejmuje bowiem to, co człowieka najwięcéj obchodzić powinno, obajmuje moralność, ten cement rodziny i społeczeństwa, to wędzidło naszych namiętności, które nieposkromione pewnemi zasadami, przywiodłyby człowieka do stanu barbarzyństwa i zezwierzęcenia. Autor trzyma się w swojem dziele powszechnie dzisiaj przyjętego określenia, że celem moralności jest dobro, czyli inaczéj, że każdy człowiek powinien działać tak, by się ile możności przyczynił do dobra ogólnego. Ze wszystkich określeń moralności, jakie były od czasów Platona i Arystotelesa, jestto najjaśniejsze i najzrozumialsze. Gdy u realistów moralność jest wygodną drogą prowadzącą do własnego interesu, gdy idealiści zawiesili ją tak wysoko, że jéj gołem okiem biédny profan nie dójrzy, szkoła, do któréj i Viart należy, czyni z niéj cnotę, cnotę, jeżeli się można tak wyrazić, utylitarną. Nie zbaczając ani na chwilę z drogi prostoty, autor, przyświecając krótkiemi przykłady, wodzi nas po labiryntach życia, wskazując podstawy rodziny, własności, dobroczynności i sprawiedliwości, odsłaniając najzawilsze tajnie naszych obowiązków, które umie oceniać dziwnie trafnie rozumem i uczuciem, nie zagłębiając się wszekże zbytecznie w nieprzystępne dla ogółu manowce psychologji i filozofji.

Pan Cournot, znany ze swoich prac ekonomicznych, a mianowicie „z Traité de l'enchainement des idées fondamentales," wydał obecnie na nierównie obszerniejszych podstawach dzieło zbliżone doń treścią p. n. „Zasady teorji bogactw." Dzieło to dzieli się na cztery księgi: pierwsza traktuje o bogactwach, druga o pieniądzach, trzecia o systemacie ekonomicznym, czwarta o optymizmie ekonomicznym. Dzieło to odznacza się niezmierną ścisłością matematyczną, wyświetla w sposób jasny i zrozumiały sławną teorję renty Ricardo, zbija zaś teorję zamiany Stuarta Milla, i z dziwną dokładnością rozbiera dwie będące bardzo na dobie kwestje: zniżenie wartość złota i swobodę handlu. W wielu miejscach autor jest nader oryginalny. Przepowiada np., że nauka o równoważnikach, które tak ważną rolą grają w dzisiejszéj chemji i fizyce, zostanie zastosowaną do ekonomji politycznéj. W ogóle dzieło to jest głęboko uczone.

Wiele już napisano broszur rozmaitéj wartości o hrabim Cavourze, to wynosząc potężny jego genjusz, to znowu odkrywając w nim plamy i skazy i czyniąc z téj prawdziwie wzniosłéj postaci, nieledwo Donkiszota politycznego. Pochodziło to z różnych punktów zapatrywania się na tego męża stanu, ze stronniczych namiętności, które w obec tak świeżych faktów nie mogły jeszcze przyjść do równowagi, nie dozwalały z zimną krwią przejrzeć się wczorajszéj przeszłości. Nikt jednak nie przedstawił tego męża stanu jako człowieka, nie odsłonił przed światem szczegółów jego domowego życia, które lepiéj człowieka malują aniżeli najdokładniejsze wyliczenie i ocenienie każdego jego kroku na polu polityki i dyplomacji. Widzieliśmy dotąd Cavoura, jako genjalną dźwignię poruszającą całemi Włochami; postać jego obudzała głęboki podziw i cześć, lecz sympatji nie mogliśmy uczuć ku niemu. Jestto wielki błąd biografów: zajmują się tém co więcéj należy do historji, zapominając zupełnie o tém, co właściwie zowie się życiem. A to życie prywatne, domowe nie mniéj jest ważne i zajmujące jak publiczne. W niém tylko charakter człowieka doskonale się maluje, w niém tylko dojrzeć można samoistne ja, bez obcych naleciałości, bez téj togi kurulnéj, w któréj tylko w wielkie dni żywota człowiek występuje, wcielając się poniekąd w ideę, opinję lub stronnictwo, których przedstawicielstwo przyjął na siebie.

W podobnym duchu jest napisane dzieło p. de la Rive p. n. Hrabia Cavour, opowiadania i wspomnienia. Paryż. Autor był przyjacielem Cavoura i przedstawia go z zupełną bezstronnością takim, jakim się okazywał swoim przyjaciołom, odpoczywając po trudach życia publicznego w Genewie. Polityka dotknięta tylko powierzchownie i w takich tylko razach, gdzie bez tego obejść się nie było można. Nic jednak czytelnik na tém nie traci. Pan de la Rive stylem właściwym Francuzom, a więc dowcipnym i ożywionym maluje nam wizerunek duszy tego człowieka, jego domowe życie, rodzinne stosunki, w których zawsze poświetlał w nim naturalny dowcip, szczera wesołość i nadewszystko serce, które ani na chwilę szlachetnemi uczuciami tętnić nie przestawało. To uczucie, prawie młodzieńcze, które piersi jego przepełniało, które go z pełném zaufaniem w swe siły pchało naprzód, tém więcéj nas zadziwia, iż dotąd widzieliśmy we wszystkich jego życiorysach tylko chłodnego dyplomatę, tylko przyczynę wypadków politycznych, niedomyślając się nawet, że pod tą powłoką ukrywa się człowiek do innych ludzi podobny. Wspomnienia p. de la Rive czytają się z wielką przyjemnością, ile że wszelka stronność daleką jest od nich.

W podobnym rodzaju, tylko nierównie szczegółowiéj Edv. Soulié wydał zajmujące dzieło p. n. Poszukiwania o Molierze i jego rodzinie. Jestto utwor ściśle historyczny. Autor nie opuścił żadnego szczegółu domowego życia, żadnego rysu charakterystycznego tego wielkiego komedjopisarza, który dziś we Francji tak wielkie budzi zajęcie. Jestto niby wstęp do dzieł Moliera, które tenże Soulié ma wkrótce wydać na widok publiczny.

Niektórzy z pp. prenumeratorów nadsyłają na kwartalną przedpłatę tylko po rs. 3 t. j. niedopłacają kop 50.— Upraszamy przeto o łaskawe uiszczenie się z téj należności.

Пріѣхавшіе въ г. Вильно 1 октября.
ГОСТИННИЦА ЕВРОПА. Стат. совѣт. Довгердъ, поруч. Кандоуровъ, Владиміръ Бродовскій, ревизоръ желѣз. дор. Генкѣль, шт. капит. Гливерскій, коллеж. совѣт. Де Конъ Радіа, губерн. секр. Кульчинскій, мир. посредникъ Понютинъ.

Przyjechali w m. Wilnie 1 października.
HOTEL EUROPA. Radca st. Dowgerd, porucznik Kondourow, doktor Brodowski, rewizor kolei żelaz Henkiel, sztabs kap. Giwirski, radca honor. De Kon Radi, gubern. sekr. Kulczyński, mirow. pośred. Poniutin.

Дозволено Цензурою. 2 Октября 1863 г. Вильно.

W Drukarni A. H. Kirkora.